

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
"X-XI siniflərdə
təhsil pullu
olacaq"
iddiası
yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3 may 2024-cü il Cümə № 76 (8449) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Düynə düşən yeddinci parlament seçkisi - yaxın 60 gündə...

Növbətimi olacaq, yoxsa növbədən kənarmı?

yazısı səh.7-də

İcra başçısının qardaşı belə öldürülüb

yazısı səh.3-də

Dini azadlıqlar haqda növbəti qərəzli hesabat

yazısı səh.4-də

Kongres anti-Azərbaycan layihəsinə tərəfdar toplaya bilmir

yazısı səh.10-də

İrəvanda hakimiyyəti devirmək planı - baş tutsa nə olar?

yazısı səh.8-də

ABŞ Azərbaycanın bu şirkətinə sanksiya tətbiq etdi

yazısı səh.5-də

Bu gün general Sadıqovla bağlı yeni faktlar açıqlana bilər

yazısı səh.6-də

"KQB" agentlərinin adının açıqlanması yenidən gündəmdə

yazısı səh.6-də

Zəngəzur dəhlizi üçün daha iki il gözləyək...

yazısı səh.11-də

Avropa İttifaqının Bakı ilə etibarsız enerji əməkdaşlığı

yazısı səh.11-də

Dünya dini liderlərinin Şuşa Bəyannaməsi qəbul edilib

yazısı səh.13-də

VASİTƏÇİ OLMADAN SÜLH SAZİŞİ - ÜÇ PAYTAXTA MESAJ

Astananın ev sahibliyi ilə baş tutacaq görüş sülh müqaviləsinə doğru mühüm addım sayıla bilər; **Azərbaycan dövlətinin prinsipial mövqeyi bu dəfə də keçərli oldu: vasitəçilərə ehtiyac yoxdur!**

yazısı səh.9-də

Məmur həbsləri - korrupsiyadan bəslənənlər artır

Yenə də bəzi məmurlar dövlət vəsaitlərini talamaqdan vaz keçmir

yazısı səh.3-də

Cemil Həsəni

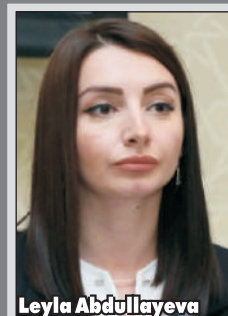
Milli Şura sədri "xalqın səsi" rolunda - düşmən kimi iddialar...

yazısı səh.5-də

Həmid Həriscinin bileti başına bəla oldu - sərt reaksiyalar

yazısı səh.7-də

Leyla Abdullayeva

Fransadakı səfiri geri çağırmaq zamanı?

yazısı səh.4-də

Prezident pravoslavları təbrik etdi

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın pravoslav xristian icmasına təbrik məktubu ünvanlayıb.

Məktubda deyilir:

"Hörmətli həmvətənlər!

Müqəddəs Pasxa bayramı münasibətilə Azərbaycanın bütün xristian icmasını ürəkdən təbrik edir, ən səmimi arzu və dileklərimi yetirirəm.

Qədim dövlətçilik tarixinə malik olan Azərbaycanda ayrı-ayrı xalqların və etiqadların mənsubları yüz illərdir ki, sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayırlar, heç bir ayrı-seçkiliyə məruz qalmadan dil və mədəniyyətini, etnik-mədəni özünəməxsusluğunu qoruyub saxlayırlar. Xalqımıza xas zəngin tolerantlıq ənənələrinin, multikultural dəyərlərin təbliği və təşviqi ölkəmizdə həyata keçirilən dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir.

Bu gün Azərbaycan Respublikası müxtəlif dinlər və etiqadlar arasında qarşılıqlı hörmət və etimad mühitinin, demokratik birgəyaşayış prinsiplərinin mövcud olduğu unikal bir məkandır və dünyada sivilizasiyalararası münasibətlərin inkişafına mühüm töhfələr verir.

Cəmiyyətimizdə dilindən, dinindən, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər kəsin mədəni özünüifadəsi üçün bərabər imkanlar yaradılmışdır. Təqdirəlayiq haldır ki, ölkəmizin bütün etnik və dini azlıqları, o cümlədən xristian vətəndaşlarımız ictimai-siyasi həyatın bütün sahələrində yaxından iştirak edir, Azərbaycanın tərəqqisi və çiçəklənməsi naminə vətəndaşlıq borcunu layiqincə yerinə yetirirlər.

Əziz həmvətənlər!

Dirçəlişin, yeniliyin, mərhəmət və xeyirxahlıq duyğularının rəmzi olan Pasxa bayramı münasibətilə bir daha hər birinizə cənaşlıq, xoşbəxtlik, ailələrinizə firavanlıq arzulayıram.

Bayramınız mübarək olsun!"

Bakıda bağ evlərinin kirayə qiyməti: 10,15 və 18 min manat

Yay fəslə yaxınlaşdıqca bağ evlərinə tələbat artır.

Tələbatın artması isə qiymətlərə də təsir göstərir. Hazırda elan saytlarında günlük qiyməti 200-250 AZN, aylıq qiyməti isə 5, 10, 15 və 18 min manata olan bağ evləri mövcuddur.

Bəs görəsən, bu qiymətə olan bağ evlərinə tələbat varmı?

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Ramil Osmanlı "Unikal"a açıqlamasında bildirib ki, quru sərhədləri bağlı olduğu üçün Bakıtrafi ərazilər və turizm baxımından əlverişli olan regionlara mövsümdə tələb artır. Onun sözlərinə görə, tələb artdıqca bu özünü qiymətlərdə də göstərir:

"Tədricən müraciətlərin sayının artması müşahidə olunur. Düşünürəm ki, may ayının ortalarına doğru əhəmiyyətli qiymət dəyişikliyi müşahidə edəcəyik".

Aylıq kirayə qiymətləri yüksək olan bağ evlərinə gəlincə, ekspert bildirib ki, belə evlərə tələbat var: "Belə bağ evlərində eyni vaxtda bir neçə ailənin istirahət etməsi üçün zəruri imkanlar mövcuddur. Hovuzu, bir neçə cür hamamı, fitnes imkanları və s. var. Bu baxımdan, dəyər ifadəsi böyük olsa da, bu evlərə tələb var. Hətta yay mövsümündə daha bahalı evlərə rast gəlmək mümkündür".

Qarabağda kimlər pul verib ev ala bilər?

Azərbaycanın digər bölgələrindən Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda yaşamaq üçün qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinə ("Qaçqunkom") müraciətlər olur.

Bunu **Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Fuad Hüseynov** rəsmi mətbuata müsahibəsində bildirib.

Onun sözlərinə görə, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış prosesi mərhələli şəkildə aparılır. İlk növbədə məcburi köçkün statusu olan şəxslər öz ata-baba yurdlarında dövlət tərəfindən evlərlə, mənzillərlə təmin edilir: "Bu zaman bölgü mövcud qanunvericiliyə uyğun, eyni zaman-

da şəffaflıq, obyektivlik və ədalət prinsipləri rəhbər tutularaq püşkatma yolu ilə aparılır. Püşkatma isə Dövlət Komitəsinin və komitə yanında İctimai Şuranın, Prezidentin Xüsusi Nümayəndəliyinin, yerli icra hakimiyyətlərinin nümayəndələrinin, həmçinin kütləvi informasiya vasitələri əməkdaşlarının iştirakı ilə keçirilir. Hazırda icra olunan Dövlət Programında keçmiş məcburi köçkünlərin dövlət vəsaiti hesabına evlərlə, mənzillərlə təmin edilməsi nəzərdə tutulub".

Sədr müavini qeyd edib ki, Azərbaycanın digər rayonlarından da Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda yaşamaq üçün müraciətlər var:

"Digər rayonlardan olan sakinlərin işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yaşamaq istəklərinə gəlincə, necə ki, məsələn, Lənkəran, Şəki sakini olan vətəndaş Azərbaycanın digər şəhər və rayonunda ev alıb yaşaya bilirsə, eləcə də kommersiya şərtləri ilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda da ev və ya mənzil sahibi ola biləcək. Ancaq bu məsələyə Böyük Qayıdışın növbəti mərhələlərində baxılacaq".

Türkiyənin Ermənistanı ixracı kəskin azalıb

Bu ilin ilk 3 ayı ərzində Türkiyə ilə Ermənistan arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 985 min dollar olub.

Yeniavaz.com xəbər verir ki, bu barədə məlumat Türkiyə Statistika İdarəsinin rəsmi saytında yerləşdirilib.

Açıqlanan məlumatlarda qeyd olunur ki, bir il əvvəl - 2023-cü ilin analoji dövründə iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi builkindən 18 dəfə çox - 12 milyon 951 min dollar olub.

Bu ilin yanvar-mart ayları ərzində Türkiyənin Ermənistandan idxalı əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə cüzi artaraq 504 mindən 625 min dollara yüksəlib.

Bu dövrdə Türkiyənin Ermənistanı ixracı isə kəskin şəkildə azalaraq 12 milyon 447 min dollardan 360 min dollara düşüb.

"Bu il devalvasiya olmayacaq, amma..."

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) növbəti dəfə uçot faiz dərəcəsini endirib. Belə ki, qurumun İdarə Heyətinin qərarı ilə uçot dərəcəsi 7.5 faizdən 7.25 faizə, faiz dəhlizinin yuxarı həddi 8.5 faizdən 8.25 faizə endirilib. Faiz dəhlizinin aşağı həddini isə dəyişməyərək 6.25 faiz saxlayıb.

Bəs uçot faiz dərəcəsinin endirilməsi kredit faizlərinə, mənatın məzənnəsinə necə təsir edəcək?

Məsələyə münasibət bildirən iqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli Bakupost.az-a deyib ki, Mərkəzi Bankın bu qərarı kredit faizlərinin aşağı düşməsinə təsir etməyəcək: "Bu il devalvasiya olmayacaq. Amma 2025-in sonu - 2026-nın əvvəli hökumət bu addıma getməyə məcbur qalacaq".

İqtisadçının sözlərinə görə, inkişaf etmiş ölkələrin mərkəzi bankları, Türkiyə Mərkəzi Bankı və s. qərar verərkən qiymətli kağızlar bazarını, məzənnə siyasətini nəzərə alır.

"İnfiyasiya basqılarını azaltmağa çalışır. Bizdə isə qiymətli kağızlar bazarı yoxdur, bazar iqtisadiyyatının institutları isə ya yoxdur, ya zəifdir, məzənnə inzibətidir. Ona görə də Mərkəzi Bankın bütün istəklərinə, müasir iş prinsipləri üzrə fəaliyyət qurmaq cəhdlərinə baxmayaraq, iqtisadiyyatın özündən qaynaqlanan problemlərə görə qərarları ciddi effekt yarada bilmir. Yeni Mərkəzi Bank bu sistemdə nə qədər çalışsa da, təsir mexanizmləri yaratmaqda çətinlik çəkir. Deməli, iqtisadi sistem dəyişməlidir ki, Mərkəzi Bank da dövlət orqanı olaraq həm hökumətə, həm də iqtisadiyyata ciddi təsir mexanizmləri yarada bilsin".

Ermənilərin Vardanyanla bağlı şok planı

Erməni diasporu Bakıda həbsdə olan separatçı biznesmen Ruben Vardanyanın azad edilməsi üçün beynəlxalq kampaniyaya başlamaq niyyətindədir.

Publika.az Ermənistan mediasına istinadən xəbər verir ki, ermənilər Bakıda həbsdə olan separatçıların işinin məhkəməyə göndəriləcəyinə ümid edirmiş. Onların planına görə, separatçıların işi məhkəməyə gədirsə, Bakıya qarşı beynəlxalq təzyiq kampaniyası təşkil edərək, separatçıların azad edilməsinə nail ola bilərlər. Lakin bununla bağlı ümidləri ölüb.

"Hərparak" nəşri iddia edir ki, Vardanyan və digər separatçıların saxlanma müddəti uzadılacaq və məhkəmə prosesinin başlanması vaxt alacaq. Nəşrin iddiasına görə, noyabrda Bakıda keçiriləcək COP29 tədbiri ərəfsində Azərbaycan belə məhkəmələrin keçirilməsini istəmir.

Erməni diasporu və lobbisi isə separatçı biznesmeni azad etməsi üçün Azərbaycanı təzyiq etmək məqsədilə COP29 ərəfsində Vardanyanla bağlı beynəlxalq kampaniyayı gücləndirməyi planlaşdırır.

Sabiq naziri rektor təyin edildi

Heydər Əsədov

Heydər Əsədov yenidən Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasına rektor təyin edilib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev sərəncam imzalayıb.

Qeyd edək ki, Heydər Əsədov bundan əvvəl 2019-cu ilin aprel ayının 3-ü sözügedən akademiya rektor təyin olunub. Azərbaycanda universitet rektorları 5 il müddətinə təyin edilir. Qeyd edək ki, Heydər Əsədov 2013-2018-ci illərdə kənd təsərrüfatı naziri vəzifəsində çalışıb.

Ağcabədidə 32 yaşlı kişi qardaşı arvadını öldürdü

aym 2-də saat 15 radələrində Ağcabədi rayonunun Sarıcalı kəndi ərazisində 1991-ci il təvəllüdlü Məhərrəmov Nəzmiyyə Vətəlif qızının kəsilmiş-deşilmiş xəsarətlərdən ölməsi barədə polisə məlumat daxil olub.

DİN mətbuat xidmətinin Bərdə regional qrupundan bildirilib ki, cinayət əməlini törətməkdə şübhəli bilinən qadının qohumu (qaynı) 1992-ci il təvəllüdlü Məhərrəmov Elgiz Sərhəd oğlu polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb.

Baş prokuror yanında Korruptsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin keçirdiyi əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Sanitariya-Karantin Mərkəzi publik hüquqi şəxsin baş direktoru Saleh Novruzi, direktor müavini Yadulla Balışov və Laboratoriya şöbəsinin müdiri Tahir Vəliyev cinayət başında yaxalanıb.

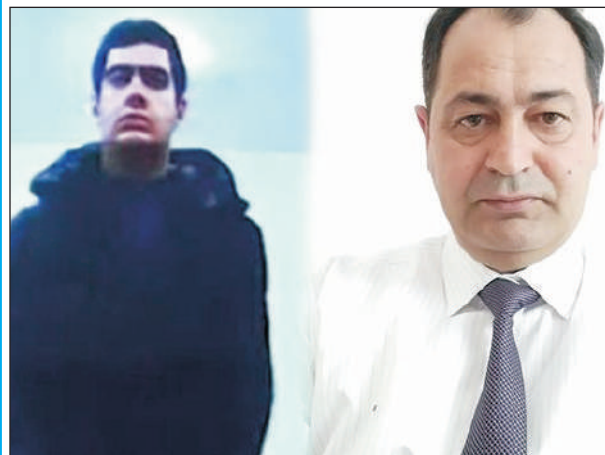
mək lazımdır: "Korrupsiyanı tətikləyən faktorları müəyyən etmək, sonra isə effektiv mübarizə metodları yaratmaq lazımdır. "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Qanunda göstərilir ki, vəzifəli şəxslər öz gəlirləri, əmlakları, kredit təşkilatlarındakı maliyyə vəsaitləri, təsərrüfat subyektlərindəki mülkiyyət payları barədə məlumatları müətim etməlidirlər. Hətta vəzifəli şəxslərin bir il ərzində ümu-

yət göstərən qurumdan tam anlamda ədalət gözləmək çətinidir. Bundan əlavə, "BMT-nin Korrupsiyaya qarşı Konvensiyasının" 13-cü maddəsində də deyildi ki, dövlət sektorundan kənar şəxslərin və qrupların rüşvətlə mübarizəyə aktiv qoşulması təşviq edilməlidir. Vətəndaş cəmiyyətinin, qeyri-hökumət təşkilatlarının, yerli icma təşkilatlarının korrupsiya ilə mübarizə aparmaları, rüşvət halları ilə bağlı ictimaiyyə-

Her zaman qeyd etmişəm, korrupsiya yalnız ölkədaxili resurslarla mübarizə aparılacaq məhdud problem deyil, beynəlxalq həll tələb edir. Bununla əlaqədar olaraq, Avropa Şurası dövlət və özəl sektorda korrupsiya hallarının cəzalandırılması, korrupsiya nəticəsində dəymiş ziyan görə məsuliyyət və kompensasiya, dövlət məmurlarının administrasiyası və siyasi partiyaların maliyyələşdirilməsi kimi məsələlərlə bağlı

İcra başçısının qardaşı belə öldürülüb

Azər Qaraşov öldürüldüyü gün narkotik vasitənin təsiri altında olub

Məlum olduğu kimi, ötən ilin yayında Kürdəmirin Pirəköçə kəndində atasını ov tüfəngi ilə öldürən 24 yaşlı Azay Quliyevə 1 ay əvvəl 10 il həbs cəzası verildi.

"Qafqazinfo" ailə faciəsinin necə baş verdiyi ilə bağlı bəzi detalları əldə edib.

İstintaq materiallarında yazılıb ki, mərhum Azər Qaraşov ailəsi ilə uzun müddət konfliktə olub. O, mütəmadi olaraq xüsusilə həyat yoldaşına şiddət göstərərək, müxtəlif səbəblər gətirərək onu döyüb. Oğlu Azay isə təsdiq edib ki, atası eyni rəftarı özü də daxil olmaqla, övladlarına da göstərərək.

Ailədaxili gərgin münasibətdən polis də məlumatlı olub. Bu səbəbdən münaqişəli ailə kimi qeydiyyatdan alınan ailənin başçısı Azər Qaraşovun sonradan ölümünə səbəb olacaq ov tüfəngi rəsmi qaydada əlindən alınıb. Lakin mərhum Qaraşov bir müddət sonra həmin silahı qohumunun adına rəsmiləşdirərək yenidən ələ keçirib.

Cinayət hadisəsi təxminən saat 17 radələrində baş verib. Hadisənin baş verməsinə gətirib çıxaran sonuncu səbəb isə mərhum A.Qaraşovun mətbəxdə ev işləri görəndə Nurcahan Qaraşovunu səbəbsiz yere döşəməsilən taxta ilə döyməsi olub. Anasının üzünün qan içində olduğunu görəndə qızı "Azay, tez özünü çatdır, atamla anam yenə savaşıb, anamı öldürür" qışqıraraq qardaşını köməyə çağırıb.

Həmin vaxt otaqda uzanıqlı vəziyyətdə olan Azay tez ayağa qalxaraq mətbəxə qaçıb. Otaqdan çıxarkən dəhlizdə anasını qan içində görəndə 18 yaşlı Azay atasından qisas almalı olduğunu düşünüb. O, dərhal otağına qayıdıb, atasından təmizləmək üçün aldığı ov tüfəngini götürərək qonaq otağına gedib. Atasını otağa daxil olan vaxt Azay tez silahın qoruyucusunu açaraq ona atəş açdı. İlk atəş ata Qaraşovun dirsek nahiyəsindən dəyib, o, yaralı halda qaçmaq istəyib.

Amma qərarında qəti olan Azay yere yıxılmış atasının ölmediyini görüb ona tərəf daha 3 atəş açdı. Həmin atəşlərdən ikisi zərərçəkmişə, biri isə evin qapısına dəyib. Ağır xəsarət alan Qaraşov arvadının və uşaqlarının yanında vəfat edib.

Anası oğlunun əməlinə ağlayaraq "Azay, sən nə etdin?!", - deyərək reaksiya versə də, artıq gec olub.

İstintaq zamanı başqa bir məsələ də ortaya çıxıb. Məlum olub ki, mərhum Azər Qaraşov öldürüldüyü gün narkotik vasitənin təsiri altında olub. Bu fakt ekspert rəyi ilə təsdiqini tapıb.

Azər Qaraşovun ittiham olunduğu Cinayət Məcəlləsinin sanksiyasında 9 ildən 14 ilə kimi azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulur. Məhkəmə müttəhimin gənc olması, əvvəllər cinayət törətməməsinə nəzərə alaraq onu 10 il azadlıqdan məhrumetmə cəzasına məhkum edib.

Qeyd edək ki, qətlə yetirilən Azər Qaraşov Lənkəranın icra başçısı Taleh Qaraşovun qardaşıdır. Azər Qaraşov özü isə Kürdəmirde müxtəlif vəzifələrdə, son olaraq Kürdəmir Rayon Mədəniyyət İdarəsində çalışıb.

☐ "Cebhe.info"

Yeni məmur həbsləri - korrupsiyadan bəslənənlər artır

Ekspertə görə, rüşvətlə bağlı faktı quruma bildirən şəxsin anonimliyi qorunmalı, ondan sübut tələb edilməməlidir

İlkin sübutlar əsasında Saleh Novruzi, Yadulla Balışov və Tahir Vəliyev şübhəli şəxs qismində tutularaq Cinayət Məcəlləsinin 311.3.1, 311.3.2, 311.3.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən təkrar və külli miqdarda rüşvət alma) və 308.2-ci (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilib, hər 3 şəxsin yaşı və səhhiyyə nəzərə alınmaqla, barələrində istintaq orqanının vəsatəti, ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında məhkəmənin qərarı ilə ev dustaqlığı (əsas) və vəzifədən kənarlaşdırma (əlavə) növündə qətimkan tədbirləri seçilib.

Həbs olunan sabiq məmurlar demək olar ki, eyni maddələrlə ittiham edirlər: mənimsəmə, rüşvət alma, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə, dövlət əmlakını talama və s.

İcra başçılarının 2021-ci ildəki səs-küylü həbsləri cəmiyyətdə korrupsiyaya qarşı mübarizədə müəyyən ümidlər yaratsa da, sonrakı proseslər göstərdi ki, korrupsiya cinayətləri azalmır. Son 6-7 ildə MTN-dəki həbslər də daxil, korrupsiya cinayətlərinin sayında ciddi dəyişikliklərə gətirib çıxarmadığını göstərir. Yenə də bəzi məmurlar dövlət vəsaitlərini talamaqdan vaz keçmir. Səbəb nədir? Niyə Azərbaycanda bunun qarşısı alına bilmir?

Beynəlxalq hüquq üzrə ekspert Vüsalə Əhmədova dedi ki, korrupsiya ilə mübarizə aparmaq üçün ilk öncə daxili resursları səfərbər et-

mi məbləği 55 manatdan yuxarı olan hədiyyə qəbul etmələri qanuna zidd sayılır. Bütün korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmaqlar qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada intizam, mülki-hüquqi, inzibati və ya cinayət məsuliyyətinə səbəb olur. Ancaq qanunun kifayət qədər icra olunduğunu söyləyə bilirikmi? Xeyr. Çünki düzgün qurulmuş icra və nəzarət mexanizmi yoxdur.

Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan ən əsas qurum Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsidir. Korrupsiyanın qarşısının alınmasında qurumun ixtisaslaşmış orqanı isə Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiyadır. "BMT-nin Korrupsiyaya qarşı Konvensiyasının" (UNCAC) 6-cı maddəsinin 2-ci bəndində deyilir ki, dövlət, korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan qurumlara, öz funksiyalarını səmərəli və əsassız təsir olmadan yerinə yetirmələri üçün icra və məhkəmə hakimiyyətlərinin təsiri altında fəaliyyət

ti məlumatlandırma üçün şərait yaradılmalıdır. Xüsusilə də rüşvətlə bağlı məlumatı araşdırmaq, almaq, dərc etmək və yaymaq azadlığı təmin olunmalıdır. Rüşvətlə bağlı hər hansı bir faktı müvafiq quruma bildirən şəxsdən sübut tələb etməyə ehtiyac yoxdur. Əksinə, həmin şəxsin anonimliyi qorunaraq, qurumun dərhal fəaliyyətə keçməli faktı araşdırılmalıdır".

Ekspert əlavə edib ki, rüşvətlə mübarizədə vətəndaş cəmiyyətinin rolunu çox böyükdür: "Vətəndaşlar öz istək, tələb və ya şikayətlərini Prezident Kommunikasiya Mərkəzi vasitəsilə birbaşa PA-ya ünvanlaya bilərlər. Bu zaman şəxsiyyət vəsiqəsinin eyniləşdirmə nömrəsini, ad-soyad və ünvan məlumatlarını tam və dəqiq portala daxil etmələri tələb olunur. Qeyd edim ki, edilən müraciətlərin hər biri mütləq şəkildə cavablandırılır.

Ölkə üzrə elektron sənədləşmələrin və ya ödəmələrin geniş tətbiq olunmaması korrupsiyaya münbit şərait yaradan digər mənfi hallardır.

bir sıra aktual sənədlər qəbul edib. Korrupsiya və ya rüşvət bir insan hüquqları pozuntusudur. Məsələn, polis zorakılığı ilə bağlı şikayətlərdə Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi dövlətdən bu cür hadisələrdən sonra araşdırma və təqiblərə başlamağı tələb edir. Həmçinin də hakimiyyət orqanlarında geniş yayılmış korrupsiya və ya rüşvət hallarında vətəndaşların çox sayda insan hüquqlarına (AİHK-da qeyd olunan) təhlükə yaradır. Buna görə də dövlətin tam hərəkətsizliyi və ya açıq-aşkar antikorrupsiya tədbirləri görməməsi, dövlətin beynəlxalq hüquq çərçivəsində insan hüquqlarının pozulmasının qarşısının alınması və qorunması üzrə öhdəliklərini yerinə yetirməməsinə görə məsuliyyətinə səbəb ola bilər.

O cümlədən korrupsiya ilə bağlı beynəlxalq qurumların hesabatları və tövsiyələri, beynəlxalq konvensiyaların tələbləri də nəzərə alınmalıdır.

☐ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Fransa-Azərbaycan münasibətləri son də-rəcə pisləşib. Buna səbəb Fransanın Azərbaycanla qarşı təxribatçı fəaliyyəti olub. Paris Ermənistanı Azərbaycana qarşı silahlandırır, rəsmi Bakının ünvanına əsassız ittihamlar səsləndirir.

Fransa prezidenti Emanuel Makron və onun müşavirləri yanlış qərar verərək, Bakıdakı səfirlərini məsləhətləşmələr adı ilə geri çağırıdılar. Makron heç bir nəticə əldə edə bilməyəcəyini anlayıb, səfirini Bakıya geri göndərdi. Amma bu yenə də münasibətlərin normallaşması demək deyil. Çünki bu arada erməni separatçıların təmsilçiləri Parisə dəvət olundu və Fransa daxili işlər naziri Azərbaycanla qarşı fikirlər səsləndirdi. Rəsmi Bakı bildirib ki, fransalı nazirin beynəlxalq dövlətlərarası münasibətlər baxımından heç bir etik çərçivəyə sığmayan açıqlaması tamamilə qəbul edilməzdir.

Fransa Azərbaycanla münasibətləri gərginləşdirmək, korlamaq üçün əllərindən gələni edir. Münasibətlərin bu qədər gərginləşməsindən sonra Azərbaycanın Fransadakı səfirinin geri çağırılıb-çağırılmaması məsələsi gündəmə gəlib. Azərbaycan Fransa daxili işlər nazirinin mövqeyini də əsas göstərərək Parisdəki səfirini geri çağırmağı tələb edir.

Politoloq Tofiq Abbasov “Yeni Müsavat”-a bildirib ki, bu qarşıdurmada günahkar Fransa tərəfidir. “Onlar əvvəldən bizə elə formada təzyiqlər etdilər, elə absurd ittihamlar irəli sürdülər ki, bizi qəzəbləndirsinlər və qəzəbin təsiri altında addımlar atmağa məcbur qalaq. Məqsəd bizi bu cür addımlar atmağa məcbur edib əlavə təzyiqlər üçün özlərinə imkanlar əldə etmək idi. Azərbaycan isə bütün bunlara

baxmayaraq təmkinlə davrandı. Siyasətdə strateji təmkin özü bir güclü silahdır”, - deyərək T. Abbasov bildirib.

T. Abbasov dedi ki, Azərbaycan məhz bu güclü silahdan məharətlə yararlandı, sona qədər dözdü, səbir etdi və gördü ki, Fransa qırmızı xətləri keçməyə hazırdır: “Bu proseslərdə faktiki olaraq idman terminologiyası ilə yanaşsaq, Azərbaycan bir neçə xal irəlidedir. Biz elə siyasət yürütdük ki, Fransa tərəfi imic itkilərinə məruz qaldı. Bu, elə-belə məsələ deyil. Fransa kimi dövlətdə imic zərbələri endirmək, onun casus şəbəkəsini ifşa etmək, çirkin diplomatiyasını ifşa etmək Azərbaycanın özünün siyasi aktivlərini artırdı. Yeni biz Fransanın Azərbaycana qarşı ədalətsiz hücumlarından uğurlu diplomatik təmkinimiz və siyasətimiz nəticəsində dividend götürdük. Bu qarşıdurmada bizim itirəcəyimiz bir şey yoxdur, burada itirən Fransadır. Onların burada çox böyük miqdarda investisiyaları var və artıq Fransa iş adamları gileylənirlər ki, Fransa dövlətinin yanlış siyasəti bizi işləməyə qoymur. Dövlətin siyasi ambisiyalarının iş adamlarına müşküllər yaratdığını buradakı Fransa iş adamları bəyan edirlər. Mən sizə faktı deyirəm. Ona görə də Azərbaycanın Fransadakı səfirini geri çağırmasına lüzum yoxdur”.

T. Abbasovun sözlərinə görə, Fransa səfirini ona görə bir qədər gec geri çağırırdı ki, Qərbin Cənubi Qafqaz bölgəsi ilə bağlı böyük

Fransadakı səfiri geri çağırmaq zamanı?

“Fransa və ABŞ-ın planı ondan ibarət idi ki, Azərbaycanı bölgədə təkləsinlər, lakin...”

planları var idi: “Onlar çalışırdılar Ermənistanla Gürcüstanı bir-birlərinə yaxınlaşdırınlar. Bu yaxınlarda Tiflislə İrəvan arasında strateji tərəfdaşlıq sazişinin imzalanması da bu siyasətə xidmət edirdi. Fransa və ABŞ-ın planı ondan ibarət idi ki, Azərbaycanı bölgədə təkləsinlər, Cənubi Qafqazın üç ölkəsindən ikisini bir cinaha çəkib onları Azərbaycandan ayırınsınlar. Lakin bu plan da iflasa uğradı. Bununla yanaşı, onlar Zəngəzur dəhlizi məsələsinə də

qarşıdırlar. Bu dəhlizin açılması üçün Ermənistanla Gürcüstan arasında bir-birlərinə yaxınlaşdırınlar. Bu yaxınlarda Tiflislə İrəvan arasında strateji tərəfdaşlıq sazişinin imzalanması da bu siyasətə xidmət edirdi. Fransa və ABŞ-ın planı ondan ibarət idi ki, Azərbaycanı bölgədə təkləsinlər, Cənubi Qafqazın üç ölkəsindən ikisini bir cinaha çəkib onları Azərbaycandan ayırınsınlar. Lakin bu plan da iflasa uğradı. Bununla yanaşı, onlar Zəngəzur dəhlizi məsələsinə də

qarşıdırlar. Bu dəhlizin açılması üçün Ermənistanla Gürcüstan arasında bir-birlərinə yaxınlaşdırınlar. Bu yaxınlarda Tiflislə İrəvan arasında strateji tərəfdaşlıq sazişinin imzalanması da bu siyasətə xidmət edirdi. Fransa və ABŞ-ın planı ondan ibarət idi ki, Azərbaycanı bölgədə təkləsinlər, Cənubi Qafqazın üç ölkəsindən ikisini bir cinaha çəkib onları Azərbaycandan ayırınsınlar. Lakin bu plan da iflasa uğradı. Bununla yanaşı, onlar Zəngəzur dəhlizi məsələsinə də

tərəfdarlar çıxardı. Bir sözlə, Cənubi Qafqazla bağlı proseslərdə Qərb demək olar ki, uduzdu. Qərb verdiyi vədləri yerinə yetirmir. Uduzmasının səbəblərindən biri də budur. Türkiyənin Finlandiya və İsveçin NATO-ya üzvlüyünə razılıq verməsi qarşılığında Ankaraya vədlər vermişdi. Türkiyə razılaşmaya əməl edərək hər iki dövlətin NATO üzvlüyünə mane olmadı. Ancaq ABŞ başda olmaqla, Qərb verdiyi vədi yerinə yetirmədi. Ona görə də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan ABŞ-a səfirini təxirə saldı. Qərb Gürcüstana və Ermənistanla da verdiyi vədləri yerinə yetirə bilmədi. Ona görə də artıq bu bölgədəki dövlətlərin cəmiyyətlərində Qərbə inam sarsılıb. Azərbaycan bütün bu proseslərdə əvvəldən elə bir düzgün xətt götürüb ki, proseslərdən ən uğurlu çıxan tərəf məhz Azərbaycandır. Azərbaycan diplomatiyasının yanaşması sağlam və pragmatikdir. Bu baxımdan hesab edirəm ki, səfirimiz geri çağırılmayacaq”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Dini azadlıqlar haqda növbəti qərəzli hesabat

Spiker: “Azərbaycan etnik və dini qrupların evidir”

Qərbi Azərbaycan İcması Amerika Birləşmiş Ştatlarının (ABŞ) Dini Azadlıq Komissiyası adlı dövlət qurumunun dünyada dini azadlıqların vəziyyətinə dair növbəti illik hesabatı barədə bəyanat yayıb.

İcmadan bildirilib ki, hesabatda Azərbaycana dair hissə tamamilə qeyri-obyektiv və əsassızdır.

“Hesabatda Azərbaycan ilə bağlı iddiaların əsas mənbəyi kimi ABŞ-ın Kornel Universitetinin, əslində isə “Ümumerməni Xeyriyyə İttifaqı”, “Araqats Fondu” kimi ekstremist təşkilatlar tərəfindən maliyyələşdirilən üç radikal millətçi erməni müəllifin (L.Xaçaturyan, H.Qulyan, S.Bokçeriyani) yazdıqları iftiranın göstərilməsi bu hesabatın qərəzli olmasını sübut edir. Bundan əlavə, hesabatın əsas müəllifləri sırasında

Amerika Erməni Assambleyasının əməkdaşı Daniel Aşbahyanın yer alması sözügedən kağız parçasının əsl təyinatının nədən ibarət olmasına şübhə yeri qoymur.

Hesabatın müəllifləri Azərbaycana iftiralar atmaqla kifayətlənməyib, ABŞ

Dövlət Departamentini Azərbaycanı hansısa uydurma kateqoriyaya aid etməyə də çağırırlar”, - bəyanatda qeyd olunub.

Bildirilib ki, ABŞ Konqresi tərəfindən təsis edilmiş bu komissiyanın ədalətsizliyinin ən bariz sübutu ondan

ibarətdir ki, komissiya, ümumiyyətlə, Ermənistanı izləmir və bu ölkə haqqında hesabat dərc etmir. Belə çıxır ki, Ermənistan oradan azərbaycanlıları etnik və dini nifrət zəminində tamamilə qovmaq və bu ölkədə vaxtilə qeydiyyata alınmış 300-ə

yaxın məscidi və azərbaycanlılara məxsus bütün digər dini və mədəni irsi dağıtmaqla dini azadlıq işinin öhdəsindən “uğurla gəlib”. Buradan aydın olur ki, komissiyanın fəaliyyəti islamofob xarakter daşıyır və müsəlmanlara qarşı ədalətsizliyi təşviq edir.

“Qərbi Azərbaycan İcması həmin hesabatı rədd edir və ABŞ Dövlət Departamentini və Konqresini mənasız vəsiyələrlə Azərbaycana qarşı təzyiq göstərmək niyyətindən əl çəkməyə çağırır. İcma ABŞ hökumətindən dini azadlıq sahəsində real problemlə - Ermənistanla dağıdılmış Azərbaycan dini irsi məsələsi ilə məşğul olmağı, Ermənistan qovulmuş azərbaycanlıların öz evlərinə təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə qayıtmalarının təmin edilməsi və qayıtdıqdan sonra onların orada hüquq və azadlıqlarının, o cümlədən dini azadlıq-

ların qorunması üçün müvafiq səylər göstərməyi tələb edir”, - deyərək icmanın bəyanatında vurğulanıb.

“Müxtəlif mədəniyyətlər, dinlər və baxışlar arasında körpülər qurmaq üçün yalnız dialoq vasitəsilə gərginliyi və qarşıdurmanı azaltmaq, ayrıcı xətləri aradan qaldırmaq və irəliləmək yolunda dürüst fikir mübadiləsinə başlamaq mümkündür”.

Bu fikirləri **Milli Məclisin spikeri Səhibə Qafarova** VI Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun “Mədəni irsin qorunmasında qanunvericiliyin rolu və qabaqcıl təcrübələr” mövzusunda hesr olunmuş Parlamentlərarası konfransında çıxışı zamanı deyib.

“Şərqlə Qərbin kəsişməsində yerləşən Azərbaycan ləyaqət, sülh və dostluq şəraitində birlikdə yaşayan müxtəlif etnik və dini qrupların evidir. Bu gün cəmiyyətimiz əsrlər boyu formalaşmış dəyərləri rəhbər tutur”, - spiker əlavə edib.

□ **“Yeni Müsavat”**

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti (BŞİH) Milli Şuranın 5-də mitinq keçirməsini məqbul saymayıb.

Milli Şuranın sədri Cəmil Həsəni "Amerikanın Səsi" nə müsahibəsində iddia edib ki, 5 may mitinqi və bundan əvvəl keçirmək istədikləri 21 aprel mitinqi "xalqın tələbidir": "Bizim xalqdan istər şifahi söhbətlərimizdə, istər sosial media üzərindən, istərsə də vətəndaşların telefon, vatsap zənglərindən, messengerlərindən aldığımız sifariş bundan ibarətdir ki, Azərbaycan xalqı mitinq istəyir".

C.Həsəni iddia edib ki, ölkədə 300-dək siyasi məhbus var. "Deyərdim ki, Azərbaycanda vəziyyət 1937-ci ildəkindən dəhşətlidir. Mən 37-ci ildəki bir çox işlərlə tanışam. O zaman elektrik cərəyanının insanların bədənlərinə verilməsi kimi bir hal müşahidə olunmayıb. 37-nin işgəncəsi dəyənək üzərində qurulub. İndi dəyənəklər də kifayət qədər texnoloji cəhət-

lərdən, bu dövlətdən deyilik. Daha sonra Şuşa alındı, sevinmədilər. Xankəndi qayıtdı, sevinmədilər. Sülhməramlı getdi, yenə nəse əmma qoydular. Delimitasiya başladı, görməz oldular. Makron kimi, Şvabe kimi ünsürlərə birmənalı dəstək verdilər. Düşmən dəyirmanına su tökdülər. Günbəğün erməniləşdilər, azğınlaşdılar, quzğunlaşdılar. Və indi gəlirlər ki, xalq dərdi, millət dərdi çəki-

Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri, deputat Elşən Musayev "Yeni Müsavat" a bildirdi ki, Cəmil Həsənin mitinq haqda bəh-bəhlə danışması və utanmadan həmin mitinqi xalqın tələbi, sifariş adlandırması ondan xəbər verir ki, bunların başı ya tamam qaçıb, ya da həmin baş Milli Şuranın qolçomaq ruhlu rəhbərlərində, ümumiyyətlə, heç zaman olmayıb: "Adamin 70+ yaşı var, amma saçından-saqqalından, təzə çıxardığı bığından utanmır, ağlına və ağzına gələni danışır. Nə mitinq? Hansı mitinq? Kimlə edəcəksiz həmin mitinqi? Əli, Nureddin, Fuad, Gültəkin. Oldu dörd. Cəmil, səni də üzərlərinə gəlsək 4 yarım. Sonra? Elə danışır ki, sanki elektoratları ən az yarım milyon-filandır. Halbuki bilənlər bilir: gerçəkdə 5 adam nədir, heç 5 qarışqa belə ətraf-

Milli Şura sədri "xalqın səsi" rolunda - düşmən kimi iddialar...

Özünü tarixçi kimi cəmiyyətə sırayan Cəmil Həsənin 37-ci illəri müasir Azərbaycanla müqayisə etməsi, ermənipərəstlərin sanksiyasını dəstəkləməsi onun ölkəsinə nifrətinin göstəricisidir

dən təkmilləşdirilib. İşgəncə aləti kimi indi beysbol dəyənəyindən istifadə olunur".

Özünü tarixçi kimi cəmiyyətə sırayan Cəmil Həsənin minlərlə insanın öldürülməsi ilə nəticələnən 37-ci illəri müasir Azərbaycanla müqayisə etməsi onun savadsızlığı deyil, daha çox ölkəsinə nifrətinin göstəricisidir.

Milli Şuranın sədri ermənipərəst konqresmenlərin Azərbaycanın ordu təmsilçilərinə də aid edilən sanksiya layihəsi haqda da danışib. Ermənipərəstlərlə eyni mövqedə olduğunu gizlətməyən C.Həsəni deyib ki, sanksiya siyahısı daha geniş olmalıdır: "Siyahıda 41 nəfərin adı keçir. Amma bu, kifayət qədər kiçik da-irədir. Azərbaycanda insan haqlarına zor tətbiq edən məmurların sayı nəinki 41, hətta 241, 1041-dən də çoxdur. Mən bunu hətta gecikmiş sanksiyalar hesab edərdim.

lərində yoxdur. Yaxşı bəs niyə aksiya təyin edirlər? Niyə belə arzuya düşürlər? Çünki xaricdən təxribat tapşırığı gəlib, onu icra etmək lazımdır, radikal müxalifətin ata dediyi "erməni lobbisi" bunlara pul göndərüb, onu nağdlaşdırmaq lazımdır. Çünki Əli Kərimlinin məşininin ili könləb, onu təcili dəyişmək, xaricdə atasının fəaliyyətini ən "layiqli" şəkildə davam etdirərək bütün anti-Azərbaycan qüvvələri ilə dostluq quran Türkelin pulunun vaxtıdır, onu ödəmək, Cəmilin turistik səyahətləri nə zamandır səngiyib, onu bərpa etmək, Gültəkinin botoksunun vaxtı qurtarır, onu yeniləmək lazımdır.

Qarabağ müharibəsinin gedişində 50 dəfə müraciət etdik ki, erməni vəhşiliyinə, Gəncə terroruna, xarici təhdidlərə qarşı partiyaların ümumi bəyanatını imzalayırıq, gəlin siz də qoşulun. Açıq mətnlə dedilər ki, biz bu

rik və ona görə mitinq edirik..."

Deputat Azər Badamov dedi ki, Cəmil Həsəni yaşayın ki, rahat yerdədir və ona görə də Azərbaycan-dakı siyasi sabitliyi pozma-ğa hesablanmış açıqlama-lar verir: "Bu gün xalqımızın səsi mitinqlər keçirməklə ölkəni qarışdırıb gücsüzləşdirmək tələb etmir. Əksinə, xalqımızın səsi ölkə başçısının ətrafında sıx birləşib Azərbaycanın daha da qüdrətlənməsi və güclənməsi naminə xidmət etməkdir. Bu gün özünü azərbaycanlı hesab edən hər bir şəxs Azərbaycanla fəxr edib qürur duymalıdır. Çünki biz 30 ildə böyük güclərin siyasətinə qalib gələrək torpaqları işğaldan azad etmişik. Belə bir hadisə son on illərin dünya təcrübəsində heç vaxt olmayıb. Bu baxımdan ölkəmizdəki hakimiyyət və xalq birliyi bütün dünyaya nümunədir. Təəssüf ki, Cəmil Həsəni və onun ətrafında da-

yanan bir neçə nəfər ölkəni yenidən qarışdırmaq üçün çağırışlar edir. Azərbaycanda hüquqi dövlət qurulub və hər bir kəsin hərəkətləri qanun çərçivəsində olmalıdır. Aksiyaların keçirilməsi "Sərbəst toplaşma haqqında" Qanunla tənzimlənir. Bu baxımdan mitinq və ya aksiya keçirmək istəyənlər də onlar üçün icazə verilən yerlərdə öz tədbirlərini keçirə bilərlər. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti tərəfindən şəhərin mərkəzində belə özbaşınalıqların edilməsinə yol verilməməsi düzgün qərarlıdır. Çünki şəhərin mərkəzi insanların rahat hərəkəti, dincəlməsi və asudə vaxtının səmərəli keçirilməsi üçündür. Bununla yanaşı, əgər sizin aksiyalara qatılma kifayət qədər siyasi dəstəyiniz varsa, icazə verilən yere gedin və orada sözünüzü dey- yin. Yoxsa şəhərin mərkəzində insanların sıx olduğu yer- də dinc şəxsləri öz ətrafınıza yığmağa cəhd etmək istəyirsinizsə, bu alınmayacaq. Qanun hər şeydən alidir".

Ədalət, Hüquq, Demokratiya Partiyasının sədr müavini Niyaməddin Orduxanlı Cəmil Həsəni tam şəkildə ifşa edən tarixi faktlar açıqladı: "Miting keçirmək vətəndaşların konstitusional hüququ- dur, amma ölkədə mitinq əhval-ruhiyyəsi yoxdur. Kimdir hakimiyyətlə yaxından əməkdaşlıq edib və hakimiyyətə də xəyanət edən Əli Kərimliyə və ya Cəmil Həsənin çağırışına dəstək verən?! İkisi də Elçibəyə xəyanət etmiş adamlardır. Cəmil Həsənin xalqın adından danışmaq haqqı yoxdur. Bu həmin Cəmil Həsənidir ki, deputat olduğu dövrə Prezidentə yaltaqlanmaq üçün kitabında "İlham Əliyev Qafqazda Azərbaycanı lider dövlətə çevirdi" yazırdı. Cəmil Həsəni Əli Kərimlinin parlament iclasını boykot etmək qərarına түpürüb gedib orada oturdu. Əli Kərimli də Cəmil Həsəni partiya- dan qovdu. Cəmil Həsəni deputat seçilə bilmədikdən sonra təzədən Əli Kərimlinin yanına qayıtdı. Cəmil Həsəni

ABŞ Azərbaycanın bu şirkətinə sanksiya tətbiq etdi

ABŞ Rusiya ilə bağlı sanksiya siyahılarını genişləndirib. "Qafqazinfo" xəbər verir ki, bu barədə ABŞ Maliyyə Nazirliyinin yaydığı sənədlərdə deyilir. Məhdudiyyət 29 fiziki və 250-dən çox hüquqi şəxsə tətbiq edilib.

Sanksiyaya məruz qalanlar arasında Azərbaycan, Belçika, Çin, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Slovakiya və Türkiyə şirkətləri də var.

Sanksiya tətbiq olunan Azərbaycan şirkəti isə "Lahic Energy" MMC-dir. Onun rəhbəri Yevgeni Əliyev və oğlu Cahangir Əliyev də sanksiyaya məruz qalanlar siyahısındadır.

Şirkət anti-Rusiya sanksiyalarından yayınmağa kömək etməkdə ittiham olunur. Sənədə qeyd edilir ki, qara siyahıya düşən şirkətlər Rusiyanın hərbi-sənaye kompleksinin fəaliyyətini dəstəkləyən Rusiya iqtisadiyyatının sektorları ilə işləyir və ya işləyirlər.

Senator Qubad İbadoğlunun azad edilməsini alqışlayıb

Amerika senatoru Dik Durbin iqtisadçı alim Qubad İbadoğlunun ev dustaqlığına buraxılmasını alqışlayıb və ona qarşı ittihamları tamamilə ləğv etməyə çağırıb. "Azərbaycan hökumətinin Qubad İbadoğlunu ev dustaqlığına keçirmək qərarını alqışlayıram, bu, onun vacib tibbi yardımını almasına imkan verəcək. Ümid edirəm ki, ona tam azadlıq və səyahət etmək azadlığı vermək üçün bu əfv genişləndirilə bilər", - deyir Durbin X platformasında yazıb.

Qeyd edək ki, 23 iyul 2023-cü il tarixində Bakının Nərimanov Rayon Məhkəməsi Qubad İbadoğlunu CM-in 204.3.1 (saxta pulların satışı) və 167-3.1-ci (ekstremist materialların saxlanması və yayılması) maddələri ilə 3 ay 26 gün müddətinə həbs edib.

ABŞ Dövlət Departamenti də daxil olmaqla, bir sıra ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar, ABŞ senatorları və konqresmenləri İbadoğlunu azad etməyə çağırıblar. 22 aprel 2024-cü il tarixində məhkəmə müdafiə tərəfinin İbadoğlunun ev dustaqlığına keçirilməsi haqqında vəsatətini təmin edib.

■ "Turan"

Gürcüstan Vaşinqtondan mesaj

ABŞ Dövlət Departamenti Gürcüstanın "Xarici agentlər haqqında" qanunu qəbul etməsini tənqid edib.

Bu barədə departamentin mətbuat xidmətinin nümayəndəsi Metyu Miller danışılıb.

O bildirib ki, qanun layihəsinin qəbulu "Kremlə ilhamlanıb" və bununla da ölkə hakimiyyəti tənqidi səsləri susdurmağa və Gürcüstanın fəal vətəndaş cəmiyyətini məhv etməyə çalışır.

"Gürcüstan hökumətinin bəyanatları və hərəkətləri AI və NATO-ya üzvlüyün əsasını təşkil edən demokratik dəyərlərlə bir araya sığmır və bununla da Gürcüstanın Avroatlantik inteqrasiya yolunu təhlükə altında qoyur", - bəyanatda deyilir.

sənin kim olduğunu hamı yaxşı bilir. Digər tərəfdən, hər kəs xalqımız qarşısında öz məsuliyyətini dərk etməlidir. Mitinqə icazə verilseydi belə, ora çoxsaylı insan getməyə- cək. Mitinq həm də xalqımızın ona görə marağı yoxdur ki, aksiyanın xaricdən, ermənipərəst dairələr tərəfindən sifariş edildiyini düşünür. İndi insanları aldatmaq çox çətindir. Əli Kərimli də bizim müxalifətdəki "Paşinyan"ımızdır. Qalib ortada, odla su arasında, hər tərəfdən təzyiq edirlər, bilmir

nə etsin, oxusun, ya oxuma- sın. Cəmil Həsəni çox sevinər ki, Qərb Azərbaycana ən ağır sanksiyaları tətbiq etsin. Neftin qiyməti ucuzlaşanda bu adamlar sevinirdilər ki, ölkədə sosial vəziyyət ağırlaşacaq. İndi bütün ümidlərini buna bağlayıblar. Bir deputat mandatına görə Əli Kərimlini ayaqlar altına atan Cəmil Həsənidən hər cür çağırışlar gözləyirəm. Bu adamın əsl sifətini çağırış etdiyi Qərb dairələri də bilir".

■ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

1980-ci illərin sonu, 1990-cı illərin əvvəllərində Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi ("KQB") arxivindəki sənədlər daima cəmiyyətin diqqət yetirdiyi əsas mövzulardan olub. "Sənədlər açılış" deyənə bunu həm rus-sovet işğalı dövründə respresiya-larla bağlı həqiqətlərin üzə çıxması, həm də Azərbaycanın müstəqilliyinə mane olmağa çalışan qüvvələrin ifşa edilməsi baxımından zəruri sayıblar. Əleyhinə olanların arqumenti isə bu olub ki, agentura şəbəkəsinin açılması cəmiyyətdə qarşıdurma yarada bilər. Azərbaycanla eyni vaxtda müstəqillik qazanmış keçmiş sovet respublikalarından bəziləri, xüsusilə Baltıqyanı ölkələr bu istiqamətdə ciddi addımlar atdılar. Onlar "KQB" arxivlərini açdılar və bu qurumla əməkdaşlıq edən agentlərin Litva, Latviya və Estoniyada hər hansı bir dövlət vəzifəsi tutmasını qadağan etdilər. Gürcüstanda isə məxfi agentlərin adları açıqlanmasa da, "KQB" arxivində toplanan məlumatlar ictimaiyyətə açıq elan edildi.

Bəzi ekspertlər bildirir ki, ca-

sus şəbəkəsinin açılması istənilən xüsusi xidmət orqanı üçün istər ölkə daxilində, istərsə də ölkə xaricində ciddi nəticələrə səbəb ola bilər. Azərbaycanla bağlı məsələnin incəliyi ondan ibarətdir ki, həmin məlumatların bir hissəsi sovet dövrünə aiddir, o dövrdə müstəqil xüsusi xidmət orqanı olmayıb. Bu baxımdan hesab edilir ki, sovet dövrünün arxivləri xüsusi öyrəniləndikdən sonra dövlətin təhlükəsizliyinə aid çox ciddi məlumatlar istisna olmaqla açılmalıdır.

"Birinci növbədə DTK arxivləri açılmalıdır. Lüstrasiya haqqında qanun qəbul olunmalıdır. İctimai-siyasi fəaliyyətlə məşğul olan partiya sədrləri, millət vəkiliyyətinin hamısının arxivləri təmiz olmalıdır. Onlara sovet dövründəki kimi, cinayət işi açılış demirəm. Əslə! Sadəcə olaraq, cəmiyyət agentləri tanısın". Bunu isə Ümid Partiyasının sədri Modern.az-a müsahibəsində belə deyib. "Artıq bundan sonra cəmiyyətin seçimi olacaq ki, o, agentə səs versin, yoxsa yox. Lüstrasiya haqqında qanun qəbul olundandan sonra aktiv

"KQB" agentlərinin adının açıqlanması yenidən gündəmdə

İlham İsmayıl: "Bu adam dövlətin agentidir, başqa ölkənin xüsusi xidmətinin işçisi deyil axı?!"

insanları agentura şəbəkəsinə cəlb etmək çox çətin olacaq. Yoxsa demokratımız da, dinçimiz də, sosialistimiz və kommunistimiz də agent olur. Belə olmaz. İndi Qarabağ məsələsi də bitib. Düşünürəm ki, arxivlər açılmalıdır. Azərbaycan hökuməti də bunu ciddiyyə almalı, Milli Məclis məsələ ilə bağlı qərar qəbul etməlidir. Prezident və hökumətin tərkibinin böyük hissəsi buna etiraz etməyəcək", - deyir o bildirib.

Ümumiyyətlə, DTK arxivləri açılarsa, cəmiyyətdə ciddi şəkildə ajiotaj doğura bilər. Çünki ictimaiyyətin tanıdığı və agent ola biləcəyini gözləmədiyi siyasi xadimlər, nüfuzlu şəxslər ifşa oluna bilər. Bu da Azərbaycanın ictimai-siyasi səhnəsinin yenidən şəkillənməsinə şərtlənəcək. Həmin sənədlərin üzə çıxarılması ilə siyasi arenanı tərk etmək məcburiyyətində qalacaq şəxslər ola bilər. Bu

mənada ayrı-ayrı dövrlərdə DTK arxivlərinin açılması təklifləri səslənsə də, çağırışlar olsa da bu addım atılmayıb. İndi belə bir işin görülməsinə zərurət varmı? Bu məsələ nə dərəcədə aktualdır? Yeri gəlmişkən, Ukraynada DTK sənədlərini qismən açdılar. Hətta o dərəcədə oldu ki, bəzi insanların qohum-əqrəbalarına kimlərsə satqınlıq edibse, kimisə satıbsa, məlumat verildi.

Sabiq MTN polkovniki İlham İsmayıl "Yeni Müsavat"a açıqlamasında qeyd etdi ki, nəinki indi, heç zaman agentura şəbəkəsinin açılmasının tərəfdarı deyil. Onun sözlərinə görə, bu, dövlətin təhlükəsizlik xidmətinə zərər vura bilər: "Əvvəla, qanun var ki, hansısa alim, yaxud tanınmış şəxs barəsində neçə il sonra arxiv açıla bilər, amma o zaman məsələ əhəmiyyətini itirmiş olacaq.

Amma mən əleyhinəyəm. Çünki xüsusi xidmət orqanının işini məxfilik təşkil edir və dünyada necə nüfuzlu adamlar, hətta Nobel mükafatı almış şəxslər agent olublar, cild-cild olan kitabları istifadə edilir. O demək deyil ki, həmin adamlar satqındırlar. Onlar dövlətə xidmət etmiş məxfi əməkdaşlardır. Sadəcə, sovet vaxtı qoyulan tapşırıq var idi ki, qonşu nə danışsın, gəl, xəbər ver. Əgər bir agent dövlətə xəyanət etmiş adamdansa, yaxud gözlənilən terror təhlükəsindən məlumat verirsə, onu necə üzə çıxarmaq olar? Onun gördüyü iş vətənə xidmətdir".

İ.İsmayıl bildirdi ki, bir anlıq təsəvvür edin - arxivlər açılır: "Və məlum olur, filankəsin babası "KQB" agenti olub. Deməli, hamıda rəy yaranacaq ki, bu adam öz də babası kimi satqındır. Bu da məni rəy yaramağa bilər. Biz Ukrayna, Baltik-

yanı ölkələrin xalqları kimi soyuqqanlı deyilik. Bu gün arxivlər açılsansa, həmin şəxslərin ailələrinə də pis təsir edə bilər. O da təbii ki, indi agent işləyən adamlarda ehtiyatlılıq yaradaçaq. Həmin adamlar fikirləşəcəklər ki, deməli, 20 il sonra mənim adım da açıqlana bilər. Mərhum Namiq Abbasov nazir olanda təkliflər səsləndirdi ki, arxiv açılınsın. Biz rəsmi kadr idik, bununla belə, qarşı çıxdıq, dedik ki, məxfi əməkdaşların işinə təsir edəcək. Hətta deyirdilər ki, Elçibəyə qarşı işləmiş agentin kimliyi açıqlansın. Buna da etiraz etdik. Bu, işimizi pozacaqdı və əməkdaşlığa cəlb etmək işini aparmaq mümkün olmayacaqdı. İndi də arxivlərin açılması nə verəcək ki? Bu adam dövlətin agentidir, başqa ölkənin xüsusi xidmətinin işçisi deyil axı?!"

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Bu gün general Sadıkovla bağlı yeni faktlar açıqlana bilər

Müdafiə Nazirliyinin mənimləməyə görə məhkəmə prosesi davam edəcək

Bu gün- mayın 3-də Bakı Hərbi Məhkəməsinə Müdafiə Nazirliyinin mənimləməyə görə tutulmuş Maliyyə və Büdcə İdarəsinin sabiq reisi general-mayor Nizami Məmmədovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam etdiriləcək. Nizami Məmmədovla bərabər müttəhimlər kürsüsünə Hərbi Hava Qüvvələrinin Maliyyə Xidmətinin sabiq reisi polkovnik Cəlal Kazımov, Quru Qoşunların Maliyyə İdarəsinin reisi Bayram Bayramov və Hərbi Dəniz Qüvvələrinin Maliyyə Xidmətinin sabiq reisi Vüsal Əlizadə çıxarılıblar. Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakim Fikrət Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə hazırda şahidlərin dindirilməsi mərhələsindədir.

Ötən prosesdə şahid qismində Müdafiə Nazirliyinin Satınalmalar və Təchizat İdarəsinin sabiq reisi Məlikməmməd Qurbanov ifadə verib. Məhkəmədə məlum olub ki, Məlikməmməd Qurbanov Müdafiə Nazirliyində baş verən 143 milyon manatlıq yeyinti ilə bağlı cinayət işi üzrə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətindən aparılan istintaq zamanı məsuliyyətə cəlb olunub. Sonradan onun barəsində olan cinayət işi ayrıca icraata götürüldü və hazırda barəsində olan cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir. Prosesə sədrlik edən hakim bildirib ki, Məlikməmməd Qurbanov Nizami Məmmədov və digər şəxslərin cinayət işi üzrə şahid qismində dindirilməsi üçün dəvət olunub. O, məhkəmədə vəkili Ceyhun Hacıyevin iştirakı ilə dindirilib. Məlikməmməd Qurbanov bildirib ki, idarə reisi olduğu dövrdə göstərişləri baş qərargah reisi Nəcməddin Sadıkovdan alıb.

Polkovnik qeyd edib ki, Nəcməddin Sadıkovun tapşırığı ilə Nizami Məmmədova iki dəfə pul verib: "Nəcməddin Sadıkov məni kabinetinə çağıraraq 2018-ci ildə 300 min, 2019-cu ildə isə 500 min manat verdi ki, Nizami Məmmədova çatdırım. Mən də həmin pulları Nizami Məmmədova çatdırırdım. Bu pulun Nizami Məmmədova nə üçün verildiyini bilməmişəm. Çünki bu barədə heç bir söz soruşmamışam, söhbətimiz də olmayıb. Mən Baş Qərargah reisinin göstərişlərini icra etmişəm. Hansı şirkətlərlə bağlı müqavilə bağlamaq lazımdır, bunu da Baş Qərargah reisi Nəcməddin Sadıkov göstəriş verib. Şirkətlərdən gələn təklifləri, eyni zamanda bağlanan müqavilələrlə bağlı Baş Qərargah reisinə məruzə etmişəm. Baş Qərargah reisi Nəcməddin Sadıkov da məni çağıraraq deyirdi ki, hansı şirkətlə müqavilə bağlamaq olar, hansı ilə olmaz. Şirkətlərlə bağlı

aparılan komissiya üzvləri 12 nəfərdən ibarət olub. Burada bir neçə nazirliyin nümayəndəsi təmsil olunub. Komissiya başçısı isə mənim müavini olub. Tenderlərdə əsasən "Azərsun Holding" və onun törəmə şirkətlərinə iştirak etmək icazəsi verilib".

Məlikməmməd Qurbanov onu da bildirib ki, Nizami Məmmədovun satınalma və təchizata heç bir aidiyyəti olmayıb. O deyib ki, Nizami Məmmədov şirkətlərlə bağlanan müqavilələrdə iştirak etməyib, danışılardan xəbəri olmayıb. Bildirib ki, müqavilələrdə hansı məbləğlərin yazılması barədə də Nizami Məmmədov məlumatlı olub. Məlikməmməd Qurbanovun sözlərinə görə, işlədiyi 2015-2019-cu illər ərzində nazirlik tərəfindən ümumilikdə şirkətlərdən 19 milyon 600 min manat pul alınıb: "Həmin illərdə pullar ən çox "Azərsun Holding"dən alınıb".

Bu zaman Nizami Məmmədov Məlikməmməd Qurbanovun ifadəsinə münasibət bildirib. General deyib ki, satınalma ona aidiyyəti olmayan bir sahədir, bunu Məlikməmməd Qurbanov da ifadəsində təsdiq edir: "2023-cü ilin iyulunda bu məsələ ilə bağlı mənə yeni ittiham verildi. Mən ittihamla ibtidai istintaq bitəndə tanış oldum. Əgər Məlikməmməd Qurbanovun dediyi məbləği alsaydım, deyərəm almışam.

Nəcməddin Sadıkovun mənə nə borcu var idi, nə tabeçiliyi var idi, nə də mənə qorxusu yox idi ki, mənə o qədər pul göndərsin. Mən Maliyyə və Büdcə İdarəsinə reis gələnkimi, üzr istəyirəm ora "bazar" idi, mən gələndən sonra satınalma ilə bağlı məsələləri yığışdırdım. Daha hər hansı şirkət müdiri yanıma gələ bilməzdi. "Azərsun Holding"nin nümayəndəsi Afdandil Abdiev ifadə verib ki, guya mənə pul verib, məni tanıyır. Gəlsin, desin ki, Nizami Məmmədovu tanıyıram".

Daha sonra Məlikməmməd Qurbanovun ibtidai istintaq zamanı verdiyi ifadəsinin ziddiyyətli hissələri, həmçinin ibtidai istintaq zamanı

Nizami Məmmədovla üzləşmə zamanı yazılan ifadələr elan edilib. Həmin ifadələrdən Məlikməmməd Qurbanov həmin ifadəsində qeyd edib ki, Maliyyə və Büdcə İdarəsi sadəcə icra sənədləri əsasında həmin şirkətlərə ödənişlər edib. Qeyd olunub ki, Nizami Məmmədov yalnız ödəniş tapşırıqlarına imza atıb, idarənin işi ancaq ödənişləri həyata keçirmək olub. Əlavə olunub ki, Maliyyə və Büdcə İdarəsinə müqavilələr hazır gəlib. Bundan sonra Nizami Məmmədovun vəkili Rəşad Mirmehdizadə suallar ünvanlayıb. Vəkilin əldə olunan gəlirdən nə qədər özünə götürməsi, həmin dövrlərdə şirkətlərdən gələn faizləri kimlərə verilməsi və digər suallarına Məlikməmməd Qurbanov cavab verməkdən imtina edib. Daha sonra hərbi hissələrdən birinin maliyyə xidmətinin reisi olmuş Cavidan Mirzəyev ifadə verib. O, tərəfindən vurulmuş ziyanı tam ödədiyini deyib. Sonra isə şirkət rəhbərləri Azər Rəsulov və Hüseyn Əliyev ifadə veriblər. Onlar Müdafiə Nazirliyi ilə bağlanan 670 min manatlıq müqavilə ilə bağlı danışılıb. Azər Rəsulov qeyd edib ki, rəhbərlik etdiyi şirkət Müdafiə Nazirliyinin Menzil İstismar İdarəsi ilə podrat müqaviləsi imzalayıb, Pirekəşkül və Biləcəri qəsəbəsinə yerləşən hərbi hissələrdə asfalt çəkilib, fasad, dam örtüklərinin dəyişdirilməsi, ümumi abadlıq işlər görməli imişlər.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, Musavat.com**

Azərbaycanda yeddinci parlamentin 2024-cü ilin sentyabr ayında seçilməsi gözlənilir. Bu, altıncı parlamentin buraxılacağı anlamına gəlir. Qeyri-rəsmi məlumata görə, iyunun sonunda parlamenti buraxmaq, sentyabrın əvvəlinə növbədənənar seçki təyin etmək planı var.

Novator.az bildirir ki, dövlət müstəqilliyi 1991-ci ildə bərpa olunan Azərbaycanda parlamentin - Milli Məclisin səlahiyyət müddəti 5 ildir. Birinci parlament seçkisindən (12 noyabr 1995) sonra qüvvəyə minən konstitusiyaya seçkilərin noyabr ayının ilk bazar günü keçirilməsini müəyyən edib, 2000, 2005, 2010 və 2015-ci illərdə parlament həmin hökmə uyğun seçilib.

2016-cı ildə yenilənən konstitusiyaya prezidentə Milli Məclisi buraxmaq səlahiyyəti verib. 2019-cu il noyabrın 28-də Prezident İlham Əliyevin sədrlik etdiyi, parlamentdə ən çox deputatla təmsil olunan Yeni Azərbaycan Partiyası Milli Məclisin buraxılması təşəbbüsünü qaldırıb. Dekabrın 2-də Milli Məclis parlamentin buraxılması, növbədənənar seçkinin təyin olunması üçün prezidentə müraciət edib. Dekabrın 4-də Konstitusiyaya Məhkəməsi prezidentin sorğusuna baxaraq növbədənənar parlament seçkisinə "yaşıl işıq" yandırır. Dekabrın 5-də prezident Milli Məclisi buraxıb və 2020-ci il fevralın 9-na növbədənənar parlament seçkisi təyin edib.

Milli Məclisin səlahiyyət müddətinin hesablanması onun birinci iclasının keçirildiyi gündən başlanır. Altıncı parlamentin ilk iclası 2020-ci il martın 10-da keçirilib. Bu hesabla növbəti parlament seçkisi 2025-ci il fevralın 9-na düşür və 2024-cü il dekabrın 9-dan gec olmayaraq kampaniya başlanmalıdır. Ancaq dekabrın 22-də bələdiyyə seçkiləri olasıdır və eyni vaxtda iki seçki kampaniyası mümkün-süz görünür.

Konstitusiyaya əsasən, növbədənənar seçkidə seçilən parlamentin səlahiyyət müddəti 5 ildən az ola bilər. Bu halda növbəti parlament

seçkisi növbədənənar seçkidə seçilən parlamentin səlahiyyət müddətinin beşinci ili noyabr ayının birinci bazar gününə düşür. Altıncı parlamentin səlahiyyət müddətinin beşinci ili 2024-cü ilə təsadüf edir və yeddinci parlamentin noyabrın birinci bazar günü - ayın 3-də seçmək olar. Noyabr ayında Azərbaycanda böyük beynəlxalq ekoloji tədbirin keçiriləcəyini nəzərə alanda bu ehtimal azalır.

Milli Məclisin buraxılması halında parlament seçkisi 60 gün ərzində keçirilməlidir. Parlament seçkisi 125 dairəni əhatə edir, qələbə üçün nisbi səs çoxluğu tələb olunur.

Son prezident seçkisinə namizəd olan, Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri Elşad Musayev öz təxminlərini "Yeni Müsavat"la bölüşdü: "Doğrudan da Azərbaycanın siyasi dairələrində növbəti parlament seçkilərinin keçirilməsi ilə bağlı müxtəlif fikirlər səsləndirilir. Növbətimi olacaq, yaxud növbədənənar mı? Bu sual-ətrafında ciddi müzakirələr gedir. Bizim təcrübəmizdə bir dəfə belə hal olub. Nəzərə alaq ki, özünü də qeyd etdiyiniz kimi, qarşıdan Azərbaycanın ev sahibliyi edəcəyi tədbirlər gəlir. Bunlar keçirilməlidir. Eyni zamanda bura parlament və bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi aiddir. Təbii ki, ümumi proseslərdən çox şey asılı olacaq. Proqnoz vermək çətindir. Amma növbədənənar seçkilər keçiriləcəksə, buna 60 gün vaxt lazımdır. Belə olduğu təqdirdə əgər may ayında qərar veriləcəksə, iyul ayında seçkilər baş tutmalıdır. Çünki bizim qanunvericiliyə görə, noyabr ayının 3-də ölkədə parlament seçkiləri keçirilməlidir. Konstitusiyanın maddələri

Düyünə düşən yeddinci parlament seçkisi - yaxın 60 gündə...

Növbətimi olacaq, yoxsa növbədənənar mı?

bunu deyir. Bundan gec seçkilər olmamalıdır. Ona görə ən müxtəlif fikirlər bununla bağlı var. Parlament seçkilərinin bələdiyyə seçkilərindən daha əvvəl keçirilməsi gözlənilir. Bələdiyyə seçkiləri dekabr ayında olmalıdır. Noyabr ayında da ölkəmizdə COP29 tədbiri keçiriləcək. Bir sözlə, siyasi partiyalar hər an seçkilərə hazır olmalıdır. Ən əsas olan ölkədə normal və demokratik seçkilərin keçirilməsidir ki, biz ona nail olmalıyıq. Çünki belə olan təqdirdə xaricdən olan basqılar da azalır. Əksi olanda, ölkədən kənar-dakı bəzi dairələr bundan Azərbaycana qarşı istifadə etməyə çalışırlar".

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramov yaranan problemlərdən söz açdı: "Vəziyyət elə

gətirib ki, növbəti parlament seçkilərinin istər konstitusiyaya uyğun olaraq noyabrın ilk bazar günü, yeni 3 noyabrda keçirilməsində, istərsə də mövcud parlamentin səlahiyyət müddətinin bitmə tarixində, yeni fevralın 9-da keçirilməsində müəyyən problemlər var.

Məsələ burasındadır ki, 22 dekabr ölkədə mövcud olan bələdiyyələrin səlahiyyət müddəti bitir. Bu o deməkdir ki, onların səlahiyyət müddətinin bitməsinə ən azı 2 ay qalmış, yeni 22 oktyabrda artıq bələdiyyə seçkiləri elan olunmalıdır. Parlament seçkilərinin noyabrda keçirilməsinə qərar veriləcəyi halda Milli Məclisə seçkilərdə təbliğat kampaniyası başladığı vaxt bələdiyyə seçkilərində namizədlərin

irəli sürülməsi və qeydiyyat mərhələsi həyata keçiriləcək. Eyni hal parlament seçkilərinin fevralda keçirilməsi ilə bağlı qərar verəcəyi halda da baş verəcək. Bu zaman da bələdiyyə seçkilərində namizədlərin təbliğat kampaniyası dövrü ilə parlament seçkilərində namizədlərin irəli sürülməsi, imzatoqlama və qeydiyyat mərhələsi üst-üstə düşəcək.

Təkcə elə bu fakt əslində növbədənənar parlament seçkilərini labüd edir. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında növbədənənar parlament seçkilərinin hansı halda keçirilə biləcəyi ilə bağlı bir sıra müddəalar var. Konstitusiyanın 98-ci maddəsində bu müddəalar sadalayıb. Amma indiki halda mümkün olan ən optimal va-

riant parlamentin Prezident tərəfindən deyil, özü-özünü buraxmasıdır. Yeni başqa sözlə, keçən seçkilərdə olduğu kimi, parlament çoxluğu olan YAP bununla bağlı təşəbbüslə çıxış edə bilər. YAP-ın Milli Məclisdə təmsil olunan üzvlərinin sayı belə qərarın qəbulu üçün kifayət edir. Və bunun üçün hansısa bəhanələrin gətirilməsinə də ehtiyac yoxdur. Yeni həttə noyabrda ölkədə miqyaslı tədbirin, COP29-un keçirilməsinin nəzərdə tutulduğu ilə bağlı səbəblərin sadalanmasına da ehtiyac yoxdur. Elə yuxarıda qeyd etdiyim səbəb kifayət edir.

Digər bir yol isə referendum keçirməklə konstitusiyaya seçki günləri ilə bağlı müəyyən dəyişikliklər etməkdir. Əslində elə gözlənilir də bu istiqamətdə idi. Biz konstitusiyaya islahatlarının həyata keçirilməsini və bir sıra məsələlərlə yanaşı çoxmandatlı seçki sisteminin bərpa olunmasını, Milli Məclis üzvlərinin sayının artırılmasını və bundan sonra seçkilərin keçirilməsini məqbul hesab edirik. Eləcə də bələdiyyələrin statusunun artırılması, icra orqanlarının bir sıra səlahiyyətlərinin bələdiyyələrə verilməsi kimi məsələlərin öz həllini tapmasından sonra bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi daha uyğun olardı".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Həmid Herişinin bileti başına bəla oldu

"AYB-nin üzvü olmaq indən belə sənə nə vəd edəcək? Ev? Təqaüd?"

Tanınmış yazıçı Həmid Herişinin AYB-yə üzv olması həmkarları tərəfindən sərt tənqid olunub. Bir sıra yazıçılar sosial şəbəkədə Herişini vaxtilə qurucularından olduğu AYO-ya xəyanətdə, Anara məğlub olmaqda ittiham ediblər.

AYB katibi, Qəbul Komissiyasının sədri Səlim Babulla oğlu Bakupost.az-a bildirib ki, Həmid Herişçi yeni dövrün və yeni ədəbiyyatımızın klassikidir və onun üzvlüyü təbiidir: "Həmid Herişçi müstəqillik illəri poeziyamızın, bütövlükdə ədəbiyyatımızın bənərsiz nümayəndəsidir. I Naşirlər Forumunda görüşdük, birliyə üzv olması təklifini verdim. Bu haqda danışdıq, xeyli məsələləri müzakirə elədik. Düşünürəm ki, Həmidin birliyə üzv olması hökmən ədəbi iş baxımından maraqlı, ciddi və

fərqli, ortaq layihələrlə nəticələnək. Yazıçılar Birliyi milli ədəbiyyatımızı təmsil edən ən mötəbər, ən yaşlı və dövlətin də etibar etdiyi ən təcrübəli qurumdur, bir növ institusional klassikadır. Mənim fikrimcə, Həmid də yeni dövrün və yeni ədəbiyyatımızın klas-

sikidir. Odu ki, onun üzvlüyü həttə gecikmiş olsa da təbiidir. Yaxın günlərdə, həftə sonu Həmid Herişinin öz gəlişi və görüşü ilə bağlı yazısı "Ədəbiyyat qəzeti"ndə çap olunacaq. Vəsiqəsini aldı. Necə dəyərlər, xeyirli olsun. Ad günü münasibətilə əziz

Həmid Herişini də ayrıca təbrik edərim... Bu hadisəyə ancaq sevinmək olar... Başqa şərhim yoxdur".

Gənc yazıçı Orxan Səfəri öz feysbuk səhifəsində Həmid Herişini sərt tənqid edib: "Məgər AYB-nin üzvü olmaq indən belə Həmid

Hərişçiyə nə vəd edəcək? Ev? Təqaüd? Bəs ədəbi mübarizə? Bəs sənə inanan adamlar, xüsusilə gənclik?"

Yazıçı Rəşad Bayramov da sosial şəbəkədə Herişinin bu addımını AYB-nin sədri Anarın qələbəsi kimi qiymətləndirib: "Təəssüf!!! Həmid də "Boz axına" qoşuldu. Əslində Həmidin prinsipsizliyinə deyil, Anarın "prinsipsizliyinə" heyret etdim. Mübarizəni sona qədər apardı. Beş!"

Yazıçı Şərif Ağayar da H. Herişinin Anarla olan paylaşımını "dəhşətli foto" adlandırır: "Paşinyanın "Cıdır düzü"ndə yallı getməsi bunun yanında elə yallı getmək qədər yüngül bir işdir. İnanın. İnsanı da işğal edirlər, onun da üstündə bax beləcə yallı gedirlər. Vətəni bir gün azad etmək mümkün olur, işğal olunan insan isə bir daha heç vaxt geri qayıtmır. Biz buna layiq deyildik. Qiyamət günü Tanrı bu lənət üçün heç bir səbəb tapa bilməyəcək. Özü özü cəzalandıracaq. Cəhənnəmə özü özü-nü göndərəcək".

Yazıçı Kəramət Böyükçöl isə bildirib ki, Herişini tənqid etmək lazım deyil: "Guya Həmid Herişçi dissident-zad idi, indi gedib Yazıçılar Birliyinə üzv olub deyə tökülüblər üstünə ki, niyə belə elədin. Üzv olub olub da. Anarın da, Həmidin də yaxşı bir əsəri varsa və o əsər yaşamağa layiqdirsə, yaşayacaq, ortalıqdakı bu kimi boş-boş söhbətlər isə yaddan çıxıb gedəcək".

Həmid Herişçi bu ittihamların gözlənilən olduğunu bildirib: "Belə fikirlərin olması təbiidir və mən bunu normal qarşılayıram. Məni AYO-ya xəyanətdə günahlandırır. Son 15 ildə AYO olmayıb axı... Bu illər ərzində mən bu adamların yadına düşməmişəm. Rəşad Ağayar ilə sonuncu dəfə 2012-ci ildə görüşmüşəm. Mən işdən çıxanda, xəstə yatanda bu adamlar məni axtarmadılar. İndi hamısı məni günahlandırır".

□ **Xalidə GƏRAY**
"Yeni Müsavat"

Hadisə kimi dissident

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Son vaxtlar qəzetə göndərdiyim yazıların başına hörmətli redaksiya “hadisə kimi yazı” ifadəsi də atır. Açıq, mən təvəzökar olduğum üçün belə tərifləri, fərqləndirmələri bəyənən adamlardan deyiləm, o üzündən ilk günlər xoşuma gəlmirdi. Ancaq sonra fikirləşdim kimdən əskik yazaram? Qoy belə də olsun. Hətta istəyirəm yazılarıma “qan donduran”, “tük ürpədən”, “planetar”, “qalaktikalararası köşə” yarıqları yapışdırılsın. Şair demişkən, “axır səni düzdə qoyar bu düzlük”. Tərif gül kimi yığım vasitəsidir, lazım gələndə onu başqa valyutalara da çevirmək olur.

Üstəlik, indi ağılıma gəldi, bəlkə “hadisə kimi yazı” ifadəsinin alt qatında türkiyəli manis Hadisəyə işarə vardır. Bir zamanlar nəqliyyat nazirimiz Ziya müəllimin oğlu Anar müəllim Hadisənin möhkəm aşığı idi, avtobuslardan yığılan vəsaitlə xanımı Bakıya aparıb-gətirirdi. Hətta Hadisə xanıma Bodrumun yağlı yerindən plaj almışdı. Sonra nəse araları deydi, deyəsən, “bağda ərik, salamməlik” əhvalatıydı. Ziya müəllimin ərikləri azalmışdı.

Nəsə, köhnə plan içi tökməyə, mövzumuz insanın qəlbindəki şöhrət azandır və belə getməli hörmətli redaksiya məni də buna yoluxduracaqdır. Hələlik hadisə kimi yazılar yazıq, sonrası Allah kərimdir. Əsas odur adamın öz başına hadisə gəlməsin. Bizim medianın belə günləri də olub. İndi, məşallah, yazılarımız hadisədir.

Söz tərifdən və Anar müəllimdən düşmüşkən, bugünlərdə bir neçə saytda qəribə məqalə gördüm. Məcburən oxudum, çünki hətta avtobusda kart vurub gedış haqqı ödəmək istəyəndə də ekrana o məqalə çıxmağa başlamışdı. Məqalənin müəllifi başqa Anar müəllim idi - Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri. Doğrusu, mən son illər Anar müəllimin imzası ilə çıxan yazıları oxumağa o qədər də maraqlı deyiləm, lakin bu, istər-istəməz diqqətimi cəkdi.

Birincisi, hadisə kimi yazı idi, ikincisi, yuxarıda da qeyd elədim, hər yerdən baş qaldırmışdı. Üstəlik, başlıq zor idi: “Yazıçı Anar Azərbaycanda dissidentlikdən yazdı”.

Mövzu ilə maraqlananlar bilir, əslində bu tema Azərbaycanda çürüyü çıxmış, maraqsız temalardan biridir. Sovet hökuməti 30 ildir yox olub, həmin quruluşda Azərbaycan dissident hərəkatı da olduqca cüzi, azsaylı bir hərəkat idi. Ən böyük dissidentlərimizdən biri Əbülfəz müəllim olub, onun əməli çayxanalarda Etibar, Fəzail kimi beş-on gəncə anekdot danışmaqdan uzağa getməyib. Nə kitab vardı, nə ardıcıl ideoloji iş. 60-cı illərdə kiminsə Qız qalasına üçrəngli bayrağımızı asdığı haqda da bir rəyayət nəql edilir. Belə dissident mövzularını uyduranlardan biri də hörmətli tarixçi alim Cəmil Həsənlidir. Mən onun “Azərbaycanda sovet liberalizmi” adlı bir kitabını oxudum, anekdot kimi bir kitab idi. Guya sovet dövründə bizim AYB-nin hansısa üzvləri liberal düşüncədə olublar.

Nəsə, qayıdaq Anar müəllimin son məqaləsinə. Onun qısa özəti belədir ki, onun atası Rəsul Rza sovet vaxtı bizim əsas dissidentlərimizdən biri olmuşdur.

Eee? Anar müəllim üçün dissident sözünün izahını yazıram: “Dissident (latınca dissidens - geri çəkilən, fərqli fikrli) - yaşadığı ölkədə siyasi baxışları rəsmi hakimiyyətin fikirlərindən radikal şəkildə fərqlənən insan. Bu fərqlilik bir çox hallarda hakimiyyətin təqiblərinə məruz qalır”.

İndi Rəsul Rzanın bioqrafiyasına baxaq. 1934-cü ildən Azərbaycan YB-nin üzvü, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı (1980), Azərbaycan SSR xalq şairi (1960), Azərbaycan SSR əməkdar incəsənət xadimi (1943), Stalin mükafatı laureatı (1951). Üç dəfə Lenin ordeni alıb: 1946, 1970, 1980. 1938-ci ildə sovetin “Şərəf nişanı” ordenini də alıb.

Hələ durun, bitmədi: Bakı kinostudiyasında ssenari şöbəsinin rəisi (1937-1938), Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının müdiri (1938), Azərbaycan Sovet Yazıçıları İttifaqının sədri (1938-1939), Bakı kinostudiyasının müdiri (1942-1944), kinematoqrafiya idarəsində rəis (1944-1946), Azərbaycan SSR kinematoqrafiya naziri (1946-1950), Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının baş redaksiyasının baş redaktoru, Ümumdünya Sülhü Müdafiə Komitəsi Rəyasət Heyətinin üzvü, Afrika və Asiya Ölkələri Sovet Həmrəylik Komitəsi Rəyasət Heyətinin üzvü və respublika üzrə sədri, SSRİ Yazıçılar İttifaqı Rəyasət Heyətinin üzvü, “Novosti” Mətbuat Agentliyinin Azərbaycan şöbəsi idarəsinin sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin (VII çağırış) deputatı, Azərbaycan KP təftiş komissiyasının üzvü seçilmiş, Lenin və SSRİ Dövlət mükafatları komitəsinin üzvü olmuşdur. 1981-ci ildə Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur”.

Əziz oxucular, siz bu tərcüməyi-halın harasında dissidentlik görürsünüz? Bəlkə sovet hökumətinin başı xarab olmuşdu, ondan radikal fərqlənən adamı mükafatlar və şan-şöhrətlə cəzalandırırdı?

Yəqin. Anar müəllim yalan yazmaz ki? Hadisə kimi adamdır.

Ermənistanda Azərbaycanla sərhədlərin delimitasiya və demarkasiya prosesinə qarşı etiraz aksiyaları keçirilir. İşğalda olan Qazaxın 4 kəndinin Azərbaycanla qaytarılması və demarkasiya işlərinin başlamasından sonra sərhəddə yerləşən Tavuş vilayətinin Kirants kəndinin sakinləri etiraza qalxıblar.

Kənd sakinləri mütəmadi olaraq magistral yolları bağlayır, hökumətdən demarkasiya işlərinin dayandırılmasını tələb edirlər. Sakinlərin etiraz aksiyalarına erməni müxalifəti də dəstək verir, qızıqırdırıcı mövqe sərgiləyirlər. Məlumatlara görə, etiraz edənlərin əksəriyyəti Kirant kəndinin sakinləri yox, kənardan gələn qızıqırdırıcı şəxslərdir. Onlar Azərbaycana kəndlərin qaytarılması prosesinin, delimitasiya və demarkasiyanın referendum yolu ilə həyata keçirilməli olduğunu iddia edir və Ermənistan hakimiyyətindən referendum keçirilməsini tələb edirlər. Ermənistan Daxili İşlər Nazirliyinin mayın 2-də yaydığı məlumatda deyilir ki, polis Kirants kəndində gücləndirilmiş iş rejiminə keçib. Bildirilib ki, Ermənistan Müdafiə Nazirliyi Tavuş rayonunun Kirants kəndi və Qazax rayonunun Xeyrimli kəndi ərazisində ekspert qruplarının geodeziya ölçmələri əsasında dövlət sərhədinin koordinatlarının dəqiqləşdirilməsi üzrə işlərin həyata keçirilməsi məqsədilə minalardan təmizləmə işləri aparır. “Polis mülki şəxslərin minalanmış ərazilərə daxil olmasının qarşısını almaq və onların təhlükəsizliyini təmin etmək üçün minalardan təmizləmə zonalarında gücləndirilmiş xidmət göstərir”, - məlumatda qeyd edilib.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın isə Kirants sakinləri ilə görüşündən nəticə hasil olmayıb, etirazçılar onun vədlərinə qulaq asmayıblar. Aydındır ki, bu etirazların hədəfi sərhədlərin müəyyənlişməsi deyil, Paşinyan hakimiyyətinə qarşıdır. Əsasən Rusiyaya bağlı siyasi qüvvələr və “Qarabağ klani” xalqdan istifadəyə cəhd göstərir. Müxalifət delimitasiyanı, elə təhlükəli məsələ, proses kimi təbliğ edir ki, insanlarda xof yaranır. Amma erməni cəmiyyətinin böyük əksəriyyəti Azərbaycanla sərhədlərin müəyyənlişməsinin qaçılmaz proses olduğunu başa düşür, bunun doğru proses olduğunu qəbul edir və müxaliflərə qoşulmur, etirazlara dəstək vermir. Müxalifət yolları bağlamaq, hökumət binası qarşısında aksiyalar təşkil etməklə xaos yaratmaq istəyir. Müxalifət etirazlardan yararlanmaq, etirazları böyütmək və Paşinyanı devirmək niyyətindədir. Ekspertlərə görə, indiki etiraz aksiyaları Paşinyanı hakimiyyətdən sala biləcək miqyasda deyil. Amma proseslər başqa məcraya yönəlsə, xarici qüvvələrin köməyi ilə, silahlı terrorla ölkədə xaos dərinləşsə, Paşinyan devrilə bilər. Bəzi ekspertlər o

İrəvanda hakimiyyəti devirmək planı - baş tutsa nə olar?

Ermənistan paytaxtında və Tavuşda etirazlar davam edir, revanşistlər prosesi körükləyir; analitiklərin fikrincə, Ermənistanda iqtidar dəyişikliyi danışıqlarda pauzaya səbəb ola bilər

fikirdədir ki, Ermənistanda kim hakimiyyətə gəlsə, bu prosesi ləngidə bilsə belə, dayandıra bilməyəcək.

“Demarkasiya olunmuş ərazilərə gəlincə, Ermənistan Müdafiə Nazirliyi bu əraziləri mühafizə etməyəcək, bu vəzifəni Milli Təhlükəsizlik Xidmətinin sərhəd qüvvələri icra edəcək”. Paşinyan İctimai Televiziyanın efirində deyib. “Sərhədin bu hissələrində Müdafiə Nazirliyinin mövqeləri olmayacaq. Mümkündür ki, biz suveren ərazilərimizdən çıxacaq, çünki burada (Tavuş - red.) Milli Təhlükəsizlik Xidmətinin sərhəd qoşunları xidmət edəcək”, - deyə o bildirib. “Paşinyan ərazilərdən danışıqda əmin dedik ki, əllərimi kəsərim, bir millimetr torpaqdan da əl çəkməyərəm. Torpaqdan imtina etsəm, məni meydana asın”. Ermənistan parlamentinin revanşist-müxalif deputatı Qarnik Danielyan tərfindən səslənib. “İndi bu adam konstitusiyayı, istiqlal bəyannaməsini, bayrağı, gerbi, bir sözlə, hər şeyi dəyişək deyir. Belə gətsə bir azdan artıq Alagöz dağına da (Ermənistanda ən yüksək dağ) baxmayın deyəcəklər”, - deyə erməni deputat qeyd edib. Göründüyü kimi, erməni cəmiyyətində Paşinyan haqda satqın, milli maraqlara xəyanət edən obraz yaradılmasına cəhd edilir.

“Yeni Müsavat” Media Qrupunun rəhbəri, siyasi analitik Rauf Arifoğlunun sözlərinə görə, bu proseslərin gedişində Nikol Paşinyanı devirsələr, bu, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərini mənfi mənada təsirləndirəcək: “Sözsüz ki, bu çevriliş neqativ yöndə münasibətlərimizə təsir edəcək. Biz Azərbaycan dövləti və toplumu olaraq heç bir halda arzu etməməliyik ki, Paşin-

yan devrilsin. Çünki bu dəyişiklik Ermənistanı idarəolunmaz vəziyyətə gətirib çıxara bilər və siyasi kollaps baş verər. Yox, əgər xalq özü ayağa qalxarsa, bu, başqa bir gəçəklik yaradacaq. Amma hərbi elitənin iştirakı ilə çevriliş baş tutsa, rusiayönümlü elementlərin iqtidara gəlməsi baş verərsə, bu, yeni yol izləməsinə gətirib çıxaracaq. Yox, daha bir versiya - Paşinyan sui-qəsdlə aradan götürülsə, o zaman da bir ayrı reallıqlar yaranacaq”.

R.Arifoğlunun fikrincə, bütün hallarda Paşinyanın devrilməsi ilə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərində və danışıqlar prosesində pauza əmələ gələcək: “Biz Paşinyan hakimiyyəti ilə müəyyən nöqtəyə gəlib çıxmışıq. Hazırda Azərbaycanın arzuladığı və diktə etdiyi bir proses getməkdədir və ən əsası, vasitəçisiz danışıqlar aparırıq. Bu ikitərəfli anlaşma prosesi ötən ilin dekabrında bir razılaşma ilə başladı, sonra baş nazirlərin müavinləri səviyyəsində gedən danışıqların 8-ci görüşündə bir anlaşmaya nail olduq və hazırda delimitasiya işləri aparılır. Yeni biz istəyirik ki, Ermənistanın indiki hökuməti Azərbaycanla sülh sənədi imzalasın. Çünki bizim gündəmiriz sülh gündəmidir”.

R.Arifoğlu hesab edir ki, əgər revanşistlər Ermənistanda iqtidara gəlsələr, o halda münasibətlərdə gərginlik yarana, pauza ola bilər, lakin bu dövr keçici bir hal daşıyacaq: “Ermənistanın gücü yoxdur, heç bir iqtidarın da ictimai dayağı olmayacaq. Rusiya rəsmilərinin bu yaxınlarda çox mühüm bir açıqlaması oldu - Ermənistan daha çox Rusiyada erməni yaşayır. Eyni zamanda biz 44 günlük müharibənin

gedişində gördük ki, ermənilər necə fərarilik edirlər, döyüşlərdən qaçırırlar. Ona görə də revanşistlər gəlib nə edəcək ki?! Yeni strateji anlamda Azərbaycana bir təhdid ola bilməzlər, sadəcə, danışıqların dalana dirənməsi, münasibətlərdə fasilə mümkündür. Biz isə bunu arzu etmirik, bizim gündəmirizdə qalıcı, dayanıqlı sülhün təmin olunması, əməkdaşlığın yaranmasıdır. Bu gün Ermənistan-Azərbaycan, Ermənistan-Türkiyə münasibətlərinin normalaşması, Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsində olan ərazi iddialarını aradan qaldırması vacibdir. Ona görə Paşinyan iqtidarının devrilməsini istəməzdik ki, sıfır nöqtəsinə qayıdaq”.

Politoloq Elxan Şahinoğluna görə, Nikol Paşinyanın taktikası bundan ibarətdir ki, etirazçılar qışqırtdıqdan sonra dağılacqlar: “İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra da belə olmuşdu. Radikallar İrəvan küçələrində aylarla qışqırdılar, bağdırdılar, yürüşlər təşkil etdilər, yolları bağladılar, ancaq etirazçıların sayı artmadığına görə proses səngidi və Paşinyan yoluna davam etdi. Nikol Paşinyan yenə eyni taktikaya üstünlük verir, ancaq bu dəfə məsələ qəlizləşə bilər. 2020-ci ilin aksiyalarında hərbcilər və polisler etirazçılara qoşulmayıblar, əksinə, radikallarla mübarizə aparırdılar. Bu dəfə isə hərbcilərdən qopmalar baş verib, bu polisə də sirayət edə bilər. Ona görə də Paşinyan taktikasından imtina etməli, Tavuşdakı etirazları yatırmağa çalışmalıdır, əks halda, onun daxili və xarici düşmənləri birləşib çevriliş həyata keçirməyə çalışacaqlar”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
 “Yeni Müsavat”

Azərbaycan hökumətinin təşkilatçılığı, UNESCO-nun, ABMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının, Dünya Turizm Təşkilatı və ICESCO-nun tərəfdaşlığı ilə keçirilən VI Ümumdünya Mədəniyyətə Rəhbərlik Dialoq Forumu bu gün başa çatır. Tədbirdə 100-dən çox ölkəni təmsil edən 700 mütəxəssis qonaq iştirak edir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev açılış çıxışında ölkənin Ermənistanla sülh əldə etmək üçün fəal iş apardığını bəyan edib.

“Azərbaycanın hazırladığı sənəd əsasında danışıqlar aparılır. İndi biz sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı müsbət tendensiya başlandığını görürük” deyən Prezidentin sözlərinə görə, sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası iki ölkə arasında əldə olunan razılaşmalar əsasında, heç bir vasitəçi olmadan həyata keçirilir: “Bu, bir daha göstərir ki, vasitəçilərə ehtiyacımız yoxdur, xüsusən də öz maraqlarından çıxış edənlər kömək etmək istəmirlər, öz siyasi və iqtisadi maraqları maraqları regiona nüfuz etməyə çalışırlar. Yenidən bölgəni alovlandırmaq istəyirlər. Biz buna imkan verməyəcəyik”. Prezident İ.Əliyev əlavə edib ki, Cənubi Qafqazda sülhə yalnız Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşması nəticəsində nail olmaq mümkündür.

Qeyd edək ki, yaxın günlərdə Astanada hər iki ölkənin xarici işlər nazirləri arasında görüş olmalıdır. Bəzi ekspertlərə görə, Qazaxıstan görüşü Moskva, Brüssel, həm də ABŞ-ı qarşılıqlı mübarizəyə qoşmamaq, həmin güc mərkəzləri tərəfindən təzyiq predmetinə çevrilməmək üçün ən optimal variantdır. Tərəflərin Qazaxıstanda görüşü razılıq vermələri dolayısı ilə konkret hansısa geosiyasi maraqları olmayan ölkənin danışıqlar üçün məkan təklif etməsinin münasibəti üçün məqbul olduğunu göstərir. Bu dolayısı ilə həm də global güclərin prosesə müdaxiləsinin qarşısını alır. Eyni zamanda müəyyən bəhanələr də tamamilə zərərsizləşdirir. Qazaxıstan münasibətinin səmimi həllində maraqlıdır. Ona görə ki, münasibəti yaxın zamanda sülh müqaviləsinə bitərsə, bu diplomatik münasibətlərdən tutmuş, əməkdaşlıq və nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasına yol açacaqdı.

Kesəsi, Azərbaycan bəyan edir ki, bizə vasitəçi lazım deyil. Hətta XİN başçılarının görüşünü təşkil edəcək Qazaxıstan da deyir mən vasitəçi deyiləm, sadəcə, ev sahibi olacağam. Beləliklə, Bakı Brüssel və ABŞ-a mesaj verir ki, vasitəçisiz prosesləri aparmaq olar.

Bes Azərbaycan və Ermənistan yekun sülh sazişini vasitəçisiz, masaya oturub imzalaya biləmi? Bu, mümkündürmü, yoxsa sonda yenə də kimlərsə masada olacaq? Üstəlik, Rusiya amili də var

Vasitəçi olmadan sülh sazişi imzalamaq - üç paytaxta mesaj

Astananın ev sahibliyi ilə baş tutacaq görüş sülh müqaviləsinə doğru mühüm addım sayıla bilər; Azərbaycan dövlətinin prinsipial mövqeyi bu dəfə də keçərli oldu: vasitəçilərə ehtiyac yoxdur!

və o, təşəbbüsü Qərbə vermək istəmir. Bu mövzuda şərhəri diqqətinizə çatdırırıq. **Deputat Sahib Aliyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında öncə maraqlı bir məqama toxundu:** “Mən bu fikirdəyəm ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqların Qazaxıstanda keçirilməsi təklifini sözügedən ölkənin prezidenti cənab Tokayev İrəvanda səsləndirsə də, təşəbbüs rəsmi Bakıdan gəlib və bu haqda razılıq mart ayında, onun Azərbaycanla dövlət səfəri zamanı əldə edilib. Burada məqsəd yəqin ki, danışıqların öz vasitəçiliyi altında, yaxud da öz meydançasında keçirilməsinə və beləliklə, sülhdən çox maraqlarının təmininə çalışılan gücləri neytrallaşdırmaqdan, ittiham üçün əllərinə bəhanə verməməkdən ibarətdir. Xatırladı ki, Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri arasında son danışıqlar bu il fevralın 28-də Berlində keçirilmişdi. Və elə həmin gün Azərbaycan Prezidenti Alman İqtisadiyyatının Şərq Komitəsinin sədrini ölkəsinin dünya şöhrətli bir sıra şirkətlərinin rəhbərləri ilə birlikdə qəbul etdi. Həmin qəbul zamanı da bildirildi ki, alman şirkətləri işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda gedən quruculuq işlərinə öz töhfələrini verməkdə maraqlıdırlar”. **Deputat xatırladı ki, Berlindəki görüş və Almaniyanın bir sıra aparıcı şirkətlərinin rəhbərlərinin Azərbaycana səfərləri Yerkrapa terror qruplaşması snayperinin Şərqi Zəngəzurdə bizim sərhədimizi yaralaması qarşılığında onlara endirilən cavab zərbəsindən düz yarım ay sonra baş verdi:** “Makron və ona bənzər dörd terrorçunun məhvi ilə nəticələnmiş həmin “Qisas” əməliyyatını aşırı cavab tədbiri kimi qiymətləndirənlər də, ondan sonra keçirilən görüş və Ermənistanın yenidən konstruktiv davranış

sərgiləməyə başlaması Bakıda VI Ümumdünya Mədəniyyətə Rəhbərlik Dialoq Forumunda cənab İlham Əliyevin bizim savaşı yolu ilə sülh yaratdığımız haqda dediklərinin nə dərəcədə doğru olduğunu təsdiqləyir. Və həm də onun təsdiqləyir ki, qarşı tərəfin konstruktivlik sərgiləməsi üçün sözügedən əməliyyatlara bənzər ayıldıcı cavab tədbirləri də görmək lazım gəlir”. Regiondakı proseslərə ayırıx xətlər çəkənlərin təsiri altı deyil, obyektiv bucağından yanaşılarda bu, çox gözəl dərk edilir ki, fevral ayında Almaniya məhz belə bir mövqə sərgilədi. Ancaq ondan dərhal sonra rəsmi Parisin Almaniya rəhbərliyini kəskin tənqidlər, eyni zamanda Rusiyada “yad meydança” sayıldığından orada keçirilən görüşə heç də sıcaq yanaşılmadığı da üzə çıxdı. Yeri gəlmişkən, Ermənistan rəhbərliyi Rusiyada hər hansı bir görüşün keçirilməsindən boyun qaçırmayaraq əslində belə davranışları üçün Moskvaya fakt verir ki, bu da sülh prosesinə təsirsiz ötürmədir. Bax, Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqların Qazaxıstanda, özü də Astanada deyil, Almatıda təşkil sülh prosesinə özələrinin geosiyasi rəqəbat prizməsindən yanaşanları neytrallaşdırmağa, onları qıraqda saxlamağa, bizim onlardan hər hansı birinin təsiri altında deyil, öz iradəmizlə hərəkət etdiyimizi sərgiləməyə, həmin güclərə qısqanclıq, yaxud da ittiham üçün fakt verməməyə xidmət edir”. **S.Əliyevin sözlərinə görə, görüşəgər Qazaxıstanla keçirilsə, nə Rusiya, nə də İranın əsası var ki, burada regiondakı qüvvələrin rolunun artdığını deyərək qısqanclıq sərgiləsinlər:** “Qazaxıstanın burada danışıqlar üçün platforma təklif etdiyini və sözügedən dövlətlərin oranın “yad meydança” saymadıqlarını, əslində bu görüşün elə

həm də bir növ 3+3 əməkdaşlıq formatı fəlsəfəsinə uyğun gəldiyini nəzərə alsaq, niyə belə dediyim aydın olur”. **Qərbdəki güclərə gəldikdə, deputat qeyd etdi ki, görüşəgər Astanada keçirilsəydi, bu, Suriya ilə bağlı Türkiyə-Rusiya-İran üçtərəfli anlaşmasının əldə olunduğu yer kimi onlarda müəyyən qıcıq yarada və açıq şəkildə qarşı çıxmaları üçün bəhanə verə bilərdi:** “Amma əgər nəzərə alsaq ki, həmin Qərb məhz Ermənistanı dəstək məqsədilə yeri gəldikdə Almatı Bəyannaməsindən dem vururlar, görüşün həmin şəhərdə keçirilməsi və danışıqların sözügedən deklarasiyada nəzərdə tutulan prinsiplər əsasında aparılması yəqin onları da müəyyən dərəcədə rahatlatmış olacaq. Müəyyən dərəcədə ona görə deyirik ki, Qazağın 4 kəndinin geri qaytarılmasından sonra Fransanın davranışları onun ikitərəfli danışıqlar nəticəsində əldə olunmuş bu irəliləyişdən heç də razı qalmadığından xəbər verir. ABŞ bu irəliləyişə dəstəklədiyini bildirsə də, dövlət katibi Blinkenin Azərbaycan Prezidentinə zəngindən gəldiyim nəticə belədir ki, rəsmi Vaşinqton danışıqların məhz öz qanadı altında aparılması niyyətindən əl çəkməyib. Entoni Blinkenin, “Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədlərin delimitasiyası sahəsində əldə olunmuş razılaşmanın ABŞ tərəfindən təqdir edildiyini”, “sülh gündəliyinin irəli aparılması üçün bundan sonra da dəstək göstərmək” istəklərini dilə gətirməsini diplomatik dildən adi dilə çevirdikdə, məhz bu, üzə çıxır. Cənab İlham Əliyevin aralarındakı telefon danışıqları Blinkenə delimitasiya ilə bağlı razılaşmanın “ikiterəfli əsasda aparılmış dialoq və qarşılıqlı anlaşma şəraitində keçirilmiş müzakirələrin nəticəsi olduğunu”, tezliklə Azərbaycan və Ermənistan

xarici işlər nazirlərinin Almatıda görüşəcəklərini deməsi, onun “sülh müqaviləsinin və onun əsasını təşkil edən 5 prinsipin təşəbbüsünü Azərbaycan Respublikasıdır, ölkəmizin sülh gündəliyinin bundan sonra da davam etdirilməsi üçün səylərini əsirgəməyəcəyi” sözləri də yenə diplomatik dildən adi dilə çevirsək, burada “ABŞ-ın istəyinə bizim heç bir vasitəçiyə ehtiyacımız yoxdur” cavabı verildiyini görürük. Cənab Prezidentin yuxarıda deyilənlərin ardınca dövlətimizin regionda hər hansı ayırıx xətlərsiz əməkdaşlıq modelinin qurulmasını dəstəklədiyini vurğulaması vasitəçiyə niyə ehtiyacımızın olmadığına tam aydınlıq gətirir”. **S.Əliyev əlavə etdi ki, bu regionda kimlərin ayırıx xətlər çəkməyi planlaşdırdıqları Brüsseldə keçirilən 5 aprel görüşündən bəllidir:** “Buradan da aydın görünür ki, VI Ümumdünya Mədəniyyətə Rəhbərlik Dialoq Forumunda cənab İlham Əliyevin bizim hər hansı vasitəçiyə ehtiyac duymadığımız, onların arasında alova odun atmaq istəyənlərin yolunu qətiyyətlə kəsəcəyi haqda dedikləri özlərinə də çatdırılıb. Qazaxıstan görüşünün necə bitəcəyi ilə bağlı proqnoz da mən elə həmin forumda cənab Prezidentin bir fikrinə dayanaraq vermək istəyirəm. O ilk dəfə idi ki, Ermənistan rəhbərliyinin Azərbaycanda regionda sülh istədiyini anladığını diqqətə çatdırırdı. Bunu anlamaq üçün Azərbaycan əlindən gələni edib, Ermənistanı guya ona dəstək verənlərin təzyiqlərindən qorumaq qarşılığında, bu gün yenə də əlindən nə gəlir edir ki, Almatı görüşü təşəbbüsü də elə bunun bir elementidir. Ermənistan verilən dəstəyi düzgün qiymətləndirsə, “xeyirxahlar”ın təzyiqlərinə tab gətirməyi bacarsa, biz bu il doğrudan da sülh anlaşması imzalaya biləcəyik və burada sözügedən

görüşün rolu heç də az olmayacaqdı”.

Milli Cəbhə Partiyasının başqan müavini Məhəmməd Əsədullazadə isə bildirdi ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqlarda üçüncü tərəfin olması regionda sülhün tezliklə əldə edilməsinə gətirib çıxaracaq: “Uzun illər keçmiş Minsk Qrupu, müharibədən sonra Vaşinqton, Brüssel və Moskva formatları da uğurlu olmadı. Məhz Qazaxıstanın danışıqlar üçün yer seçilməsi ilk növbədə Azərbaycanın təklifidir. Ermənistan rəhbərliyi də bununla razılaşmalı oldu. Düşünürəm ki, sülh müqaviləsi də bu ölkədə bağlanmalıdır. Çünki Qərb və Rusiya platforması əlverişli deyil, üstəlik hər iki tərəf öz maraqları kontekstində yanaşır. Qazaxıstanda isə, hər iki tərəf razılaşmağa məcburdur. İkitərəfli danışıqlarda müsbət tendensiya davam edir”. **Ekspert qeyd etdi ki, Ermənistanda daxili siyasi prosesləri kilsə qızıqdırsa da, Paşinyan Azərbaycanın gündəliyini qəbul edib:** “Cənab Prezident İlham Əliyevin təqdim etdiyi gündəlik beynəlxalq hüquqa söykənir və sülhü, təhlükəsizliyi təmin edir. Qazaxıstan bu məsələdə vasitəçi deyil. Rusiya da proseslərdə Qərbin vasitəçi olmadığına fərqləndirdi üçün sülh masasında ısrar etməyəcək. Həm də Ermənistan hakimiyyəti Rusiyayı qəbul etmir. Moskva da bunu başa düşür. Sülh sazişi Qazaxıstanda imzalanarsa, burada üçüncü tərəf olmayacaq. Azərbaycan bu məsələdə prinsipialdır. Qərb və Rusiya arasında hərbi konfrontasiya davam edir. Rusiyanın burada iştirakı olmayacaq. Ona görə də iki tərəf bu məsələdən mütləq kənarda qalmalıdır. Düzdür, Ermənistan çox çalışırdı ki, masada qarant ölkə olsun. Amma Azərbaycan buna getmədi”. **M.Əsədullazadə hesab edir ki, yaxın perspektivdə ikitərəfli danışıqlar sülh müqaviləsinin bağlanmasına gətirəcək:** “Delimitasiya və demarkasiya prosesi aparılır. İkitərəfli etimad formalaşıb. Hazırda aparılan danışıqlar Qərbin vasitəçiliyi ilə aparılmır ki, Rusiya bundan narahat olsun. Rusiya Azərbaycanın mövqeyini bilir və bununla razılaşmaq məcburiyyətindədir”.

□ **E.PASASOY, “Yeni Müsavat”**

ABŞ Konqresinin bir qrup üzvünün sanksiya tətbiq etmək niyyətində olduğu azərbaycanlı dövlət məmurlarının siyahısına (41 nəfər) üç yeni ad əlavə edilib. Konqresə təqdim olunan variantda adları göstərilən üç yeni məmur aşağıdakılardır:

- Kərim Vəliyev, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Baş Qərargah rəisi;

- Nemət Əvəzov, Baş Prokurorluğun İstintaq İdarəsinin rəisi;

- Azər Tağıyev, Bakı Şəhəri Nəsimi Rayon Məhkəməsinin hakimi.

Yada salaq ki, ötən həftə Dina Titusun rəhbərliyi ilə bir qrup ermənipərəst konqresmen "insan hüquqlarının pozulmasına və hərbi əməliyyatlara görə" Azərbaycanın yüksək vəzifəli hərbiçilərini, hüquq mühafizə və məhkəmə sisteminin məmurlarının adlarını sanksiya siyahısına salmaq üçün qanun layihəsi hazırlayaraq Nümayəndələr Palatasına təqdim edib.

Ermənipərəstlər qanun layihəsinə Konqres üzvləri arasında tərəfdar toplamaqda isə çətinlik çəkirlər. "Turan" yazır ki, hazırda anti-Azərbaycan layihəsinə imza verənlərin sayı 21-dən 27 konqresmenə çatıb. Son tərəfdarlar arasında qanun layihəsinə qoşulan konqresmenlər Den Qoldman, Mişel Stil və Mayk Kuiqli də var.

Ötən həftə təqdim edildikdən sonra qanun layihəsi Konqresin Xarici işlər komitəsinə və Hüquq komitəsinə təqdim edilib, hələlik gələcək addımlar atılmayıb. Əgər qanun layihəsi qəbul olunarsa, Konqres Bayden administrasiyasından tələb edəcək ki, "Maqnitski qanunu" çərçivəsində azərbaycanlı məmurlara qarşı sanksiyalar tətbiq etsin.

Göründüyü kimi, anti-Azərbaycan layihəsinə Konqresdə tərəfdar toplaya bilmirlər. Ermənipərəstlərin "əlavə siyahısı"ndan da aşkar görünür ki, "Maqnitski qanunu" adı altında Azərbaycanın rəşadətli ordusu hədəfə götürülüb. Yəni ermənipərəst konqresmenlərin quyruq acısı Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunması, erməni separatizminin birdəfəlik çökdürülməsidir. Üstəlik, bu, Vaşinqton-Bakı münasibətlərində əlavə gərginlik niyyəti də güdür. Hadisələrin axarı hara doğru gedir?

"Alyans" Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki,

Konqres anti-Azərbaycan

layihəsinə tərəfdar toplaya bilmir

Elxan Şahinoğlu: "Biz Qarabağda nə vaxt etnik təmizləmə həyata keçirdik?"

Azərbaycana qarşı sanksiyaları nəzərdə tutan layihəni hazırlayan konqresmen özü bu layihəni iki səbəblə əlaqələndirib: "Bunlardan biri müxalifətə qarşı guya görülmən kəskin tədbirlərlə, ikincisi Azərbaycanın guya Qarabağda həyata keçirdiyi etnik təmizləmə ilə əlaqədardır. Azərbaycanla qarşı çox ağır və dəhşətli böhtan atılıb. Buna müxalifət hələ bir reaksiya verməyib. Biz Qarabağda nə vaxt etnik təmiz-

məyib. Baxmayaraq ki, ABŞ-ın bizə göstərəcəyi yardıma ciddi bir ehtiyacımız da yoxdur. Ancaq 44 vəzifəli şəxsə qarşı yönəlmən layihədə nəzərdə tutulan sanksiyalar qətiyyənlə qəbul edilməzdir. Çünki heç bir real əsası yoxdur. Azərbaycan Qarabağda etnik təmizləmə həyata keçirməyib. Mən ümid edirəm ki, bu qanun layihəsi qəbul olunmayacaq. Buna ümid etməyə qanun layihəsinə daha çox sayda konqresmenləri qoş-

ləmə həyata keçirdik? Heç vaxt. Ermənilər özləri getdilər. Azərbaycan ən yüksək səviyyədə çağırışlar etdi, vədlər verdi ki, getməsinlər, lakin getdilər. Ermənilər gedərkən bir nəfər də olsun mülki erməni təzyiqə məruz qalmayıb. İndi bizi konqresmenlər etnik təmizləmədə günahlandırırırlar və özlərini Azərbaycan sevdalısı adlandıran müxalifət buna etiraz eləmir. Və bu qanun layihəsinin qəbul olunması təbiidir ki, Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinə ağır zərbə vurur. Bu gün belə bir layihənin ortaya atılması tamamilə mənasızdır və həm də ABŞ-Azərbaycan münasibətlərini pozmağa hədəflənib. Çox güman ki, bu layihə Konqres tərəfindən qəbul olunmayacaq və qəbul olunmamalıdır. Əgər belə bir qanun layihəsi qəbul oluncaqsa, Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinə çox çətin sağalan yara vuracaq. 907-ci düzəlişin hələ təsiri keç-

maq cəhdlərinin boş çıxması da əsas yaradır".

Politoloq Oqtay Qasımov isə bildirdi ki, ABŞ-da Nina Titus və digər erməni lobbisi ilə iç-içə olan konqresmenlərin hazırladığı qanun layihəsi iki ölkə arasında münasibətləri pozmağa yönəlib: "Erməni diasporunu ABŞ Konqresi və Senatında adlandıran müxalifət buna etiraz eləmir. Və bu qanun layihəsinin qəbul olunması təbiidir ki, Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinə ağır zərbə vurur. Bu gün belə bir layihənin ortaya atılması tamamilə mənasızdır və həm də ABŞ-Azərbaycan münasibətlərini pozmağa hədəflənib. Çox güman ki, bu layihə Konqres tərəfindən qəbul olunmayacaq və qəbul olunmamalıdır. Əgər belə bir qanun layihəsi qəbul oluncaqsa, Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinə çox çətin sağalan yara vuracaq. 907-ci düzəlişin hələ təsiri keç-

Konqresdə həmin absurd qanun layihəsinin qəbul edilib-edilməməsinə, onu təqdim edənlərin sayı azdır, cəmi 21 nəfərdir. Mən düşünürəm ki, onlar bu qanun layihəsinə böyük dəstək əldə edə biləcəklər. Belə ki, bu gün Azərbaycanla ABŞ arasında çox müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq mövcuddur və bunun gücləndirilməsi ilə bağlı tərəflərdə müəyyən siyasi iradə də var. Dövlət katibi Entoni Blinkenin müntəzəm şəkildə Azərbaycan Prezidenti ilə təmasları da əslində bu əməkdaşlığın təzahürələrindən sayıla bilər. ABŞ-ın seçki prosesinə girdiyi və administrasiyanın da müəyyən uğurları olması səbəbindən mən düşünürəm ki, erməni diasporuna xidmət edən şəxslərin irəli sürdüyü avantürist, ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinə xələl gətirəcək layihə dəstəklənsin. Hesab edirəm ki, Ağ Ev və Dövlət Departamenti konqresmenlərlə, Nümayəndələr Palatası və Senatla iş apararaq bu layihənin qəbulunun əngəllənməsinə çalışacaqlar. Əgər bu layihə keçməsə, iki ölkə arasında münasibətlərin dinamikasına müsbət təsir göstərəcək. Lakin o layihə qəbul oluncaqsa, bu, iki ölkə arasında münasibətlərə ciddi mənfi təsir eləyəcək".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

66 konqresmenin Bakıya qarşı qərəzi

ABŞ-ın 66 konqresmeni Nümayəndələr Palatasının Təxsisatlar Komitəsinə Qarabağdan köçən ermənilərə 200 milyon dollar ayırmağa, ABŞ-ın Ermənistanla hərbi yardımını artırmağa, Azərbaycana bütün hərbi və təhlükəsizlik təxsisatlarını dayandırmağa və azərbaycanlı "hərbi cinayətkarlara" qarşı sanksiyaların tətbiqini araşdırmağa çağırıb.

Bu barədə Ay Data (ANKA) Komissiyasından məlumat verilib.

Məlumatla görə, sözügedən məktub Nümayəndələr Palatasının Xarici Əməliyyatlar üzrə Təxsisatlar Alt Komitəsinin sədri Mario Diaz-Ballarta və konqresmen Barbara Liye göndərilib.

Qeyd edək ki, ABŞ Konqresinin bəzi üzvləri erməni lobbisinin tapşırığı ilə Azərbaycana qarşı kampaniyaya başlayıb. Bu sırada Dina Titusun "fəallığı" xüsusi diqqət çəkir.

Mətbuat azadlığı müzakirələri - Aİ nə istəyir

Avropa İttifaqı Azərbaycanın güclü tərəfdaşdır və ifadə, mətbuat və informasiya azadlığı məsələləri bu münasibətlərin bir hissəsidir. Bu barədə cümə axşamı Aİ-nin Azərbaycandakı missiyasının rəhbəri Peter Mixalko mayın 3-də qeyd edilən Ümumdünya Mətbuat Günü ilə əlaqədar jurnalistlərlə görüşündə bildirib.

Onun sözlərinə görə, ifadə və mətbuat azadlığı "demokratik standartların və sistemin əsas elementləridir" və Ümumdünya Mətbuat Azadlığı Günü ərəfəsində Aİ bunu xüsusi olaraq vurğulayır. Mixalko təəssüflə qeyd edib ki, jurnalistika bütün dünyada getdikcə daha təhlükəli peşəyə çevrilir. Təkcə keçən il bütün dünyada 100 jurnalist öldürülüb və bu, son illərin ən yüksək göstəricisidir. Bundan başqa, hazırda 300 jurnalist həbsdədir.

"Turan"-ın Aİ-nin mətbuat azadlığının təmin edilməsinə hansı töhfəni verə biləcəyi haqqında sualına cavabda o qeyd edib ki, bu məsələlər iki ölkə arasındakı diaqloda prioritet məsələlərdir: "KİV azadlığı bizim prioritetlərimizdən biridir. Bu məsələ hər zaman gündəlikdədir və Azərbaycandakı vəziyyət narahatlıq doğurur və biz dialoqumuzda buna diqqət yetiririk".

O, jurnalistlərin son həbslərini təəssüflə qeyd edib. Mixalko həmçinin beynəlxalq təşkilatların media qanunu ilə bağlı tövsiyələrinin yerinə yetirilməsinin vacibliyini vurğulayıb.

“Biz daha çox investisiya qoymalı idik, daha çox qaz hasil etməli idik, lakin qazıntı yanacağı layihələrini maliyyələşdirmək üçün maliyyə institutları ilə bağlı məhdudiyyət var. Məsələn, Avropa İnvestisiya Bankı bu məsələni tamamilə portfelindən çıxarıb. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı qazıntı yanacağı layihələri üçün kiçik bir vəsait ayırıb. Beləliklə, Avropa Azərbaycandan necə əlavə qaz əldə etmək istəyir ki, heç maliyyələşməni də təmin etmir”.

kabr aylarında qaz ixracı 5,3% artıb. Avropaya 11,8 mlrd. kubmetr, Türkiyəyə 9,5 mlrd. kubmetr, Gürcüstana isə 2,5 mlrd. kubmetr qaz ixrac olunub. Bu dövrdə TANAP-la Türkiyəyə 5,6 mlrd. kubmetr qaz nəql olunub.

Prezident İlham Əliyevin ADA-dakı çıxışında Avropa İttifaqının enerji əməkdaşlığına yaratdığı yeni mənelərə toxunulub. Dövlət başçısı qeyd edib ki, bununla əlaqədar bir vacib məsələ Avropada qazıntı yanacağı ilə bağlı qoyulmuş məhdudiyyətlərdir:

dünya iqtisadiyyatı buna hazır deyil və sənaye buna hazır deyil. Azərbaycanın artıq 30 ildir beynəlxalq neft şirkətləri ilə əməkdaşlıq etdiyini, Xəzər dənizinə xarici şirkətləri dəvət edən ilk ölkənin Azərbaycan olduğunu xatırladan dövlət başçısı bəyan edib ki, Azərbaycan qazıntı yanacağından istifadəni dayandırmayacaq. “Biz bunu etməyəcəyik. Lakin eyni zamanda diqqətimizi yaşıl gündəliyə yönəldəcəyik”.

Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında yaranmış ziddiyyətləri Pressklub.az-a şərh edən Neft Araşdırmaları Mərkəzi-

şik. Bu il artıq biz Avropa bazarlarına 12 milyard kubmetr qaz verəcəyik. Xatırladı ki, 2021-ci ildə bu həcm 8 milyard kubmetr idi. Yeni həcmi 50 faizə qədər artırırsıq, bundan sonra 8 milyard kubmetrə qədər də artırmaq hədəfimiz var. Bunun üçün də ən böyük resurs “Abşeron” yatağının ikinci mərhələsindən çıxacaq qazdır. Bu, “Şahdəniz-2”dən də mürəkkəb, çətin, böyük kapital qoyulması yataqdır. Avropa İttifaqı isə elan edib ki, artıq 2040-cı ildən etibarən ənənəvi enerjini ya öz bazarına qəbul etməyəcək, ya da həcmi kifayət qədər aşağı

Zəngəzur dəhlizi üçün daha iki il gözləyək...

Deputat: “2026-cı ilin əvvəlində Zəngəzur dəhlizinin aktiv istifadəsinə şahidlik edəcəyik”

• **İkinci Qarabağ müharibəsinin başa çatmasından 4 ilə yaxın müddət keçməsinə baxmayaraq, Ermənistan Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirməyib.**

ABŞ kəşfiyyatının bu yaxınlarda açıqlanan hesabatında isə dəhliz uğrunda toqquşma ola biləcəyi barədə xəbərdarlıq qeyd edilib. Qeyd edək ki, bəzi ekspertlər Azərbaycanın Qazağın 4 kəndinin qaytarılmasından sonra növbəti hədəfinin Zəngəzur dəhlizi ola biləcəyini düşünür.

Deputat Arzu Nağıyev söyləyib ki, həm Qərb, həm də Rusiya Zəngəzur dəhlizinin açılmasında maraqlıdır və Ermənistanın buna razılıq verib-verməməsi o qədər də əhəmiyyət kəsb etmir: “Ermənistan da Qərbin ondan Rusiya ilə gərginliyi artırmaq üçün vasitə kimi istifadə etdiyini anlayır. Lakin başqa çıxış yolu olmadığını da başa düşür. Perspektivdə maraqlı dövlətlərin Ermənistanı ciddi təsiri nəticəsində bu yol açılacaq. Bu, tək regional dövlətlər deyil, beynəlxalq səviyyədə lazımdır. Bir sözlə, yol açılmalıdır və açılacaq...”

Milli Məclisin digər bir deputatı Naqif Həmzəyev

bildirib ki, Azərbaycan sülh üçün əlindən gələni edir. Onun fikrincə, Ermənistan təzyiq olmasa 2025-ci ilin sonu, 2026-cı ilin əvvəlində Zəngəzur dəhlizinin aktiv istifadəsinə şahidlik edəcəyik. “Hazırda Ermənistan və Azərbaycanın şimal-qərb ərazilərindən sərhədlərin delimitasiya proseslərinə start verilib. Lakin cənuba doğru getdikcə çoxlu mübahisəli ərazilər olacaq. Xüsusilə də cənuba yaxınlaşdıqca, Zəngəzur dəhlizinin açılması məsələsi gündəmə gələcək. Azərbaycan Ermənistanın heç bir nəzarət mexanizmi olmadan Zəngəzur dəhlizinin işə düşməsinin tərəfdarıdır. Bu, sadəcə, dəmir yolu və quru yolu deyil, eyni zamanda enerji resurslarının daşınmasını həyata keçirəcək dəhlizdir. Ermənistan Azərbaycanla Naxçıvan arasındakı əlaqənin bərpasını təmin etmək öhdəliyini üçtərəfli bəhyanatda üzərinə götürüb. Azərbaycan hazırda danışıqlar prosesində bu məsələləri mütəmadi olaraq müzakirə edir. Çünki Zəngəzur dəhlizi açılmadan heç bir sülhdən söhbət gedə bilməz. Ona görə ki, Zəngəzur dəhlizi bizim üçün prinsipial məsələdir. Əgər delimitasiya prosesi mərhələli şəkildə uğurla davam edərsə, bizim növbəti 4 kəndimiz geri qaytarılarsa, eyni zamanda Ermənistan Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı real işlər görmək niyyətini ortaya qoyarsa, hətta həmin Ermənistan ərazisindəki həm avtomobil, həm dəmir yolu, həm də digər tunellərin enerji resurslarının keçməsi üçün lazımi xətlərin çəkilməsini Azərbaycan özü də maliyyələşdirə bilər. Yetər ki, Ermənistan səmimi olsun. Bu xətt açıldıqdan sonra biz Ermənistanla digər ərazilərdən də kommunikasiyaların açılmasının və bərpasının şahidi ola bilərik. Biz yalnız Naxçıvandan yox, Ermənistan içərisindən də Türkiyəyə gedə bilərik. Düşünürəm ki, Ermənistan da bu məsələlərə isti baxır. Sadəcə, ortada zaman məsələsi var. Ermənistanın havadarları ona təsir və təzyiq göstərməzsə, Ermənistan da öz mövqeyində qalırsa, ilin sonuna qədər sülh sazişinin imzalanmasına şahidlik edə və Zəngəzur dəhlizinin açılması üçün Ermənistan ərazisində tikintilərə başlaya bilərik. Buna 2024-cü ildə başlasaq, düşünürəm ki, 2025-ci ilin sonu, 2026-cı ilin əvvəlində Zəngəzur dəhlizinin aktiv istifadəsinə şahidlik edəcəyik”.

□ “Yeni Müsavat”

Avropa İttifaqının Bakı ilə etibarsız enerji əməkdaşlığı

Ekspert: “Avropa bizdən uzunmüddətli dövr üçün qaz almır, öz istehlakçılarına da tövsiyə edir ki...”

Bu sözləri Prezident İlham Əliyev aprelin 24-də ADA Universitetində keçirilmiş “COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış” beynəlxalq forumunda çıxışında deyib.

Azərbaycanla Avropa İttifaqı, ABŞ, Qərb institutları arasında uzun müddətdir müxtəlif problemlərlə, xüsusən demokratiya, insan hüquqları sahəsində ciddi fikir ayrılıqları, mübahisələr var. Son dövrlərdə bu istiqamətdə gərginlik daha da artıb. Amma Avropa Azərbaycanın sabit enerji tərəfdaşı olaraq qalıb, son iki onillikdə bu əməkdaşlıq durmadan genişləni və hər iki tərəfə çox böyük həcmdə iqtisadi fayda verib.

İlham Əliyev bu il yanvarın 10-da yerli televiziyalara müsahibəsində Avropanın 8 ölkəsinin Azərbaycandan qaz aldığını bildirmişdi.

Ötən ilin statistikasına görə Azərbaycanda istehsal edilən neft və qazın əsas alıcılarının Avropa ölkələri olduğunu göstərir.

Məsələn, Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatına görə, 2023-cü ildə Azərbaycanda kondensatla birgə 30,2 milyon ton neft çıxarılıb. Bundan 16,2 milyard dollarlıq xam neft və xam neft məhsulu ixrac olunub. Komitə ixrac ünvanlarını statistik dəyərə görə belə sıralayıb: İtaliya, İsrail, Hindistan, Almaniya, İspaniya, Çexiya, Türkiyə, Xorvatiya, Yunanıstan, Böyük Britaniya, Rumıniya, İrlandiya, Vyetnam, Portuqaliya, Avstriya, İndoneziya, Fransa, Sinqapur, Tunis, Malayziya, Avstraliya, Tailand. Hesabatdan görünür ki, Azərbaycan neftinin müştəriləri arasında kifayət sayda Avropa ölkəsi var.

Qaz ixracına gəldikdə, energetika naziri Pərviz Şahbazov bildirib ki, yanvar-de-

“Biz burada bir ziddiyyət görürük və biz bu məsələni artıq avropalı tərəfdaşlarımız qarşısında qaldırırsıq. Bir tərəfdən Avropa, Avropa İttifaqı Azərbaycandan əlavə qaz istəyir - bu məqsədlə təqribən iki il bundan əvvəl Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında energetika sahəsində strateji tərəfdaşlıq üzrə bəyannamə imzalanmışdır”.

İ.Əliyev daha sonra sual edir: “Avropa Azərbaycandan necə əlavə qaz əldə etmək istəyir ki, heç maliyyələşməni də təmin etmir. Çünki belə bir layihə üçün neft və ya qaz boru kəmərlərinin olub-olmamasından asılı olmayaraq, bizim icra etdiyimiz bütün layihələrdə korporativ maliyyələşmə 30 faiz səviyyəsindədir. Qalan hissə borca götürülmüş vəsaitdir”.

Dövlət başçısı daha bir problemin yaşıl enerji və qazıntı yanacağına birləşməsi ilə bağlı olmasına diqqət çəkib: “Hesab edirəm ki, qazıntı yanacağına dünyada hələ uzun illər ərzində tələbat olacaq. Bu gün qazıntı yanacağına tələbatın olmayacağını söyləmək sadələşmələrdir. Dünya buna hazır deyil,

nin rəhbəri İlham Şaban vurğulayıb ki, Avropa ilə fikir ayrılıqlarını Prezident kifayət qədər açıqlayıb: “Bildirik ki, biz bu məsələni onların qarşısında qaldırırsıq, amma onu necə həll etmək istəyirlər, məlum deyil. Bu da ondan irəli gəlir ki, Avropa Azərbaycandan aldığı qazın həcmimin artırılmasını istəyir. Birincisi, ənənə belədir ki, həmin işi görmək üçün investisiyaların 30 faizini özümüz qoyuruq, 70 faizini kredit götürürük. İndi “Şahdəniz-2” layihəsində olduğu kimi krediti rahat ala bilmirik. Siz Avropa İttifaqı 2020-ci ildən sonra öz siyasətinizdə elə bir dəyişiklik edibsiniz ki, ənənəvi yanacağın hasilatı, nəql edilməsi, bu istiqamətdə digər məsələlərin həlli üçün güzəştli kreditlər ayrılmasın”.

İ.Şaban xatırladı ki, 2022-ci ildə Prezident İlham Əliyev və Avropa Komissiyasının başçısı Ursula von der Leyenlə Avropaya qaz satışının həcmimin 10 milyarddan 20 milyard kubmetrə qədər artırılması ilə bağlı memorandum imzalandı: “Biz bunu öhdəlik kimi deyil, hədəf kimi qəbul etmi-

salacaq. Ona görə də Prezidentdə məntiqi bir sual yaranıb: Ya xeyr, tutaq ki, biz buna öz vəsaitimizi qoyduq, amma Avropa bizdən uzunmüddətli dövr üçün qaz almır, öz istehlakçılarına da tövsiyə edir ki, uzunmüddətli müqavilələrlə ənənəvi enerji almayın. Qısamüddətli 1, 2, 3 illik müqavilələrlə əməkdaşlıq başa vuraq. Azərbaycan layihə gücü ilə bu həcmi 2030-cu ildə Avropa bazarlarına çıxarır, amma cəmi 10 il vaxt qalır. 10 il bu işə yatırılan sərmayəni çıxarmaq üçün kifayət deyil axı... Bizim “Şahdəniz-2” layihəsi ilə bağlı 25 illik müqavilələrimiz vardı. Bu o deməkdir ki, Avropa bazarları 2045-ci ilə qədər bizdən qaz almaldır. Həmin tarixə qədər olmasa da, müqavilələr kifayət qədər uzunmüddətlidir və qoyulan sərmayəni çıxarır, gəlir gətirir. Amma indi Avropa bunu etmək istəmir, o zaman Azərbaycan nə etməlidir? Qaz satışının müxtəlif yolları axtarılır, onu hidrogenə, digər qaz məhsullarına çevirib başqa ölkələrdə satmaq və s. Yəni belə məsələlər var, Prezident də onları açıqladı”.

□ “Yeni Müsavat”

Magistr imtahanında ən yüksək balı o topladı

Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) ali təhsil müəssisələrinin magistraturalarına qəbul imtahanının 2-ci cəhdinin nəticələrini açıqlayıb.

İmtahanlarda rus bölməsi üzrə ən yüksək balı hansı bakalavrın topladığı belli olub: bu, Bakı Ali Neft Məktəbi-nin (BANM) tələbəsidir. BANM-in Proseslərin avtomatlaşdırılması mühəndisliyi ixtisasının V kurs tələbəsi Qəhrəman Kazımlı magistraturaya qəbul imtahanlarında (essensiz) 86 bal toplayaraq rus bölməsi üzrə ən yüksək nəticəni göstərmiş.

Qəhrəman 2019-cu ildə Bakı Ali Neft Məktəbinə 678.7 balla qəbul olunub. Prezident təqaüdcüsüdür. Erasmus+ mübadilə proqramı ilə III kursda 1 semestr İspaniyanın Alcala Universitetində təhsil alıb. Bu il SOCAR-ın "Gənc İstedadlar Proqramı"na seçilib. Hazırda SOCAR-ın İnformasiya Texnologiyaları və Rabitə İdarə-sində təcrübə keçir.

Bazar günü 12 min şagird imtahan verəcək

Dövlət İmtahan Mərkəzi mayın 5-də ümumi (9 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə növbəti imtahanlar keçirəcək. DİM-dən bildirilib ki, imtahanlar 15 şəhər və rayonda təşkil olunur və 11 943 nəfərin iştirakı nəzərdə tutulur.

2024-cü il mayın 5-də əvvəlki illərin məzunları üçün orta ixtisas təhsili müəssisələrinə qəbul imtahanı;

Müsabiqədə buraxılış imtahanında verdiyi xarici dildən fərqli dil üzrə iştirak etmək istəyən cari ilin məzunları üçün əlavə xarici dil imtahanı;

Müsabiqədə buraxılış imtahanında verdiyi tədris dilindən fərqli dil üzrə iştirak etmək istəyən cari ilin məzunları üçün əlavə tədris dili imtahanı;

Mart və aprel aylarında keçirilmiş buraxılış imtahanlarında müxtəlif səbəblərdən iştirak edə bilməmiş və barəsində Mərkəzə müraciət edilmiş cari ilin IX sinif şagirdləri üçün buraxılış imtahanı;

Eksternat qaydasında IX sinif üzrə yekun attestasiya-da iştirak etmək istəyən şəxslər üçün buraxılış imtahanı;

Buraxılış imtahanlarında müxtəlif səbəblərdən iştirak edə bilməmiş və barəsində Mərkəzə müraciət edilmiş əvvəlki illərin IX sinif məzunları üçün buraxılış imtahanı.

İmtahanlarda iştirak edəcək şəxslər "İmtahana buraxılış vərəqəsi"ni DİM-in saytından çap edib götürə bilərlər. İmtahanlar saat 10:00-da başlanır.

İmtahanların başlanmasına 15 dəqiqə qalmış - saat 09:45-də buraxılış rejimi başa çatır. Bundan sonra gələn iştirakçılar imtahan binasına buraxılır.

Rezidenturaya neçə nəfər imtahan verəcək?

5 may 2024-cü il tarixində Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən rezidenturaya qəbul imtahanının birinci mərhələsi (baza fənləri üzrə biliklərin qiymətləndirilməsi imtahanı, birinci cəhd) keçiriləcək.

DİM-dən verilən xəbərgörə, imtahanda 1274 namizəd iştirak edəcək. Onlardan 972 nəfər Azərbaycan, 302 nəfər isə rus bölməsi üzrə imtahan verəcək. Ərizə verənlərin 565 nəfəri oğlan, 709 nəfəri isə qızıdır. 277 nəfər cari ilin, 526 nəfər əvvəlki illərin məzunudur. 471 nəfər növbəti illərdə məzun olacaq tələbələrdir. 18 nəfər xarici ölkə vətəndaşıdır.

İmtahan Bakı və Naxçıvan şəhərlərində keçiriləcək. İmtahan saat 10:00-da başlanır və 2 saat 30 dəqiqə davam edəcək. İmtahanın başlanmasına 15 dəqiqə qalmış saat 09:45-də buraxılış rejimi başa çatır. Bundan sonra gələn iştirakçılar imtahan binasına buraxılır.

İmtahanda iştirak edən namizədlər DİM-in internet saytına daxil olaraq "İmtahana buraxılış vərəqəsi"ni çap etməlidirlər. Buraxılış vərəqəsi ilə yanaşı onlara "Namizədin yaddaş kitabçası" da təqdim olunur. Burada namizədlərə imtahan prosesi ilə bağlı vacib tövsiyələr, onların əməl etməli olduqları qaydalar və digər zəruri məlumatlar çatdırılır.

Son günlər aktual olan məsələlərdən biri də orta ümum-təhsil məktəblərinin X-XI siniflərində tədrisin təşkili ilə bağlıdır. Belə ki, bugünlərdə sosial şəbəkələrdə X-XI siniflərdə təhsilin ödənişli olması təklifi çox səsləndirilir. Bəzi ekspert və valideynlər bunu əsasən onunla əlaqələndirirlər ki, onsuz da IX sinfi başa vurduqdan sonra şagirdlər repetitor yanına gedir və ailə həm məktəbə xərc çəkir, həm də repetitora ödəniş etməli olur. Ona görə də yalnız məktəbə ödəniş etməklə bu problemi həll etmək olar.

Digər tərəfdən, valideynlər bildirirlər ki, X-XI siniflərdə şagirdlər repetitor yanına getdikləri və məktəbdə dərs keçirilmədiyini üçün davamiyyət azalır. Bu baxımdan şagirdlərə X-XI siniflərdə "sərbəst davamiyyət" tətbiq edilə bilər. Ümumtəhsil məktəblərini publik hüquqi şəxsə çevirməklə bağlı Nazirlər Kabinetinə qərar layihəsi verilib və hələ təsdiq olunmayıb.

Orta məktəblərdə X-XI siniflərdə təhsilin ödənişli olması və yaxud "sərbəst davamiyyət" in tətbiqi nə dərəcədə realdır?

Mövzu ilə bağlı təhsil eksperti Elçin Əfəndi "Yeni Müsavat"a danışdı:

"Azərbaycanın Konstitusiyasına görə, hər bir vətəndaşın təhsil almaq hüququ var və icbari təhsildə ödənişsiz təhsil ala bilərlər. Faktiki olaraq onu müşahidə edirik ki, yuxarı siniflərdə, xüsusən də 10-11-ci, hətta bura artıq 9-cı sinif də daxildir, dərəcə davamiyyət olduqca aşağıdır. Yəni şagirdlər əsasən repetitor yanına və yaxud müxtəlif hazırlıq kurslarına üz tutur, məktəbə getmirlər. Əlbəttə ki, bu istənilən halda ümumi təhsil göstəricilərinə mənfi təsir edir, eyni zamanda valideynlər maddi cəhətdən geri düşmüş olurlar.

Bir müddət öncə Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən əsasən 10-11-ci siniflərdə təmayülləşmə adı altında şagirdlər üçün ali təhsil müəssisələrinin ixtisas qrupları üzrə hazırlıq qrupları təşkil olundu və hər kəs konkret olaraq hansı ixtisas qrupunu seçib, həmin istiqamətdə hazırlaşmağa başladı. Lakin təəssüf ki, görünənə ondan ibarətdir ki, bu layihə özünü o qədər də doğrultmur. Hazırda tam və ümum orta təhsil müəssisələrinin publik hüquqi şəxs statusu alması ilə bağlı Nazirlər Kabinetinə müraciət daxil olub. Əgər bu qərar qəbul olunarsa, artıq həmin təhsil müəssisələri publik hüquqi şəxs statusuna malik olacaq və bununla da özünü maliyyələşdirən, öz qaydalarını tənzimləyən bir

"X-XI siniflərdə təhsil pullu olacaq" iddiası

Elçin Əfəndi: "Sərbəst davamiyyətin tətbiqi məsələsi qətiyyən ağlabatan deyil, çünki..."

quruma çevriləcək. Nəticə etibarilə burada artıq ödənişli təhsil məsələsi və digər ödənişli əməkdaşlıqlar öz təsdiqini tapa bilər. Belə olduğu halda da 10-11-ci siniflərdə müvafiq olaraq hazırlıqların keçirilməsi və yaxud təhsil müəssisəsində tədrisin həyata keçirilməsi ödənişli ola bilər".

Ekspert qeyd edib ki, bu prosesin baş tutması üçün bir neçə il vaxt lazımlıdır:

"Bu gün ölkəmizdə 4400-dən çox tam və ümum orta təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir ki, burada da 1,6 milyon nəfər şagird təhsil alır. Bu şagirdlər arasında təxminən 350-400 min nəfər şagird 9-11-ci sinifdə təhsil alır. Həmin şagirdlərin ödənişli təhsilə cəlb olunması dövlətin məhz bu istiqamətdə çəkdiyi xərclərin qarşısını ala və nəticə etibarilə artıq təhsil müəssisələri arasında rəqabət mühiti formalaşsın. Hansı ki, məsələ, valideyn artıq ödənişli repetitor hazırlığına və yaxud hazırlıq kurslarına deyil, məhz məktəbə verə bilər. Belə olan halda məktəblər keyfiyyətli təhsil verməkdə maraqlı olar, daha yaxşı, peşəkar müəllimləri öz təhsil müəssisəsinə cəlb edib, nəticə etibarilə sağlam rəqabət mühiti formalaşdırar bilərlər. Amma bunun nə dərəcədə effektiv olacağını əlbəttə ki, zaman göstərəcək və bu prosesin özünü doğrultması üçün bir neçə il vaxt lazımlıdır.

Təhsil üzrə ekspert Elçin Əfəndi isə ölkədə dövlət məktəblərində təhsilin ödənişli olması ilə bağlı səslənən fikirlərin tam məntiqsiz hesab etdiyini bildirib: "Azərbaycan Respublikasında dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq təhsil həyata keçirən bütün dövlət təhsil müəssisələrində təhsil pulsuzdur. Bu, istər Azərbaycan Respublikası vətəndaşı, istərsə də xarici vətəndaşlara, vətəndaşlığı olmayan şəxslərə də aiddir. Ümumtəhsildə təhsilin ödənişli şəkildə həyata keçirilməsi ilə bağlı təkliflər qeyri-ciddi, qanunvericiliyə əsaslanmayan, təhsillə

də təhsilin müxtəlif pillələri var - məktəbəqədər təhsil, ibtidai təhsil, yuxarı təhsil və ali təhsil istiqaməti üçün hazırlıq pilləsi. Hesab edirəm ki, ölkəmizdə də 10-11-ci siniflər məhz digər xarici ölkələrdə olduğu kimi, ali təhsil müəssisələrinə getmək istəyən şəxslər üçün bir mərhələ olmalı və bu mərhələ könüllülük prinsipi əsasında olmalıdır".

Elçin Əfəndi 10-11-ci siniflərdə sərbəst davamiyyətin tətbiq edilə biləcəyi ilə bağlı fikirlərə isə bu cür mövqə bildirdi: "Hesab edirəm ki, sərbəst davamiyyətin tətbiq olunması məsələsi qətiyyən ağlabatan deyil. Çünki belə olarsa, ümumiyyətlə, heç bir şagird məktəbə getməyəcək. Sadəcə, attestatı alacaqları günü gözləyəcəklər ki, bu dövlət nümunəli təhsil sənədinin alsınlar".

Təhsil üzrə ekspert Elçin Əfəndi isə ölkədə dövlət məktəblərində təhsilin ödənişli olması ilə bağlı səslənən fikirlərin tam məntiqsiz hesab etdiyini bildirib: "Azərbaycan Respublikasında dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq təhsil həyata keçirən bütün dövlət təhsil müəssisələrində təhsil pulsuzdur. Bu, istər Azərbaycan Respublikası vətəndaşı, istərsə də xarici vətəndaşlara, vətəndaşlığı olmayan şəxslərə də aiddir.

Ümumtəhsildə təhsilin ödənişli şəkildə həyata keçirilməsi ilə bağlı təkliflər qeyri-ciddi, qanunvericiliyə əsaslanmayan, təhsillə

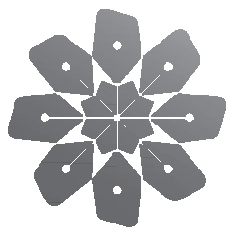
bağlı anlayışı olmayanların fikridir.

Dövlət mülkiyyətində olan ümumtəhsil məktəblərinə dövlət standartlarına uyğun olaraq ümumtəhsillə yanaşı eyni zamanda ödənişli əsaslarla, beynəlxalq təhsil formalarına əsaslanan təhsilin həyata keçirilməsinə icazə verilir. Lakin bir daha qeyd edirəm ki, dövlət hər bir vətəndaşın təhsil almaq hüququnu təmin edir və dövlətin mülkiyyətində olan ümumtəhsil məktəblərində təhsil pulsuzdur, onu pullu etmək məntiqə sığmır.

O ki qaldı repetitorluğun geniş yayılmasına, valideynlərin repetitorlara kifayət qədər pul ödəməsinə, bu, ona bənzəyir ki, ağacın bir budağı quruyur, deyirik ki, gələn kökünü də yerdən çıxaraq. Digər tərəfdən, ümumtəhsil məktəblərini publik hüquqi şəxsə çevirmək məsələsini həll etmək lazımdır. Bununla bağlı Nazirlər Kabinetinə qərar layihəsi verilib və hələ təsdiq olunmayıb. Ümumtəhsil məktəblərində təhsil pulsuz olduğuna görə "təhsil ödənişli edək" anlayışı özü kökündən səhvdir. Repetitorluğun minimuma endirilməsi üçün müvafiq tədbirlər görmək olar. Bu tədbirlərdən biri DİM-in imtahan mexanizmində dəyişikliklər etməkdir.

Beləliklə, görməyə çox işlər var, amma ödənişli əsaslarla ümumtəhsili həyata keçirmək, bu, qeyri-ciddi fikirdir".

□ **Xəlilə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Bakıda "Sülh və global təhlükəsizlik naminə dialoq" mövzusunda VI Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu keçirilib. Forumda Prezident İlham Əliyev çıxış edərək bir sıra mühüm açıqlamalar verib.

O qeyd edib ki, sərhədlərin delimitasiyası başlayıb, hətta demarkasiya işləri aparılır: "Mən burada çıxış etdiyim zaman bu iş gədir. Buna iki ölkə tərəfindən hər hansı vasitəçi olmadan nail olunub. Bu, bir daha göstərir ki, bizə vasitəçi lazım deyil, xüsusən də o insanlar ki, məhz öz məqsədlərini güdürlər. Onlar yardım etmək istəmir, onlar bizim bölgəyə siyasi və iqtisadi maraqları naminə müdaxilə etmək istəyirlər. Onlar bu alova yenidən odun atmaq istəyirlər. Biz Cənubi Qafqazda bunun baş verməsinə imkan verməyəcəyik. Otuzillik toqquşmadan sonra Ermənistan da aydın şəkildə anlayır ki, biz Cənubi Qafqazda sülh istəyirik. Sülh bu bölgədə yalnız Azərbaycanla Ermənistan arasında normallaşma vasitəsilə əldə oluna bilər", - deyərək dövlətimizin başçısı bildirib.

Forumda Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri İsmail Serageldin də çıxış edib. O deyib ki, "Parçalanmış dünyanın bərpası" adı altında görüşürük. Dünya həqiqətən parçalanıb, hər yerdə ciddi çağırışlar var: "Əslində biz təhlükənin hökm sürdüyü vaxtda görüşürük. Təhdidlər ətrafdadır, yeni dünya düzəni yarandığı bir dövrdə böyük güclər formalaşmış düzənin quruluşunu parçalayıb, mövcud sülh və təhlükəsizlik qaydalarının dəyişdirilməsi prosesinə cəlb olunur-

lar. Yenidən ayağa qalxan Rusiya BMT Baş Assambleyasının çağırışlarına məhəl qoymayaraq Ukraynada dağıdıcı müharibəyə başlayıb. Oktyabrın 7-də HƏMAS-ın törətdiyi dəhşətli hücumdan sonra Qəzzadakı müharibəyə gəldikdə, dünya qəti şəkildə humanitar xarakterli atəş-kəs tələb edir. Lakin ondan imtina edən İsrail ABŞ tərəfindən dəstəklənir. Dünyanın çox hissəsində müharibələr gedir. Nəhəng Amerikanın böyük kölgəsi göstərir ki, onun dərinədən parçalanmış siyasəti ayırıcı xətlərin daim yenidən çəkilməsi ilə müşayiət olunan tektonik platformalardan ibarət bu dünyada hər hansı ardıcıl iştiraka olan inamı sarsıdır".

Siyasi şərhçi Azər Hüseynov "Yeni Müsavat"a ölkələr arasında tolerant, yavaşmanın azalması, bu dözümsüzlüyün səbəblərindən söz açdı: "Dünyada cərəyan edən hadisələr mahiyyət etibarilə yeni deyildir. Bəşəriyyətin yarandığı zaman bu günə qədər insanlar arasında münaqişələr olub. Ancaq XIX əsrdən başlayan kapitalizmin dərinləşməsi və sənayenin inkişafından sonra münaqişələrin insani itki miqdarı əsrlərdə davam edən münaqişələri keçməyə başladı. Bir də XIX əsrə qədər müharibə və münaqişələr əsasən ideoloji zəmində baş verirdisə, indi artıq münaqişələrin böyük əksəriyyəti transmilli maliyyə-sənaye oligarxiyasının bizi-

Din və tolerantlıq

Dünyanın parçalandığı bir vaxtda Bakıdan sülh ismarışı

Ekspert: "Dünyanın təkqütblülükdən xilas olması lazımdır, əks təqdirdə..."

nes maraqları üçün baş verməyə başladı. Sadəcə olaraq, onlar müəyyən ideoloji-siyasi üzlə üzləndilər. İri sənaye və maliyyə nəhəngləri o qədər gücləndi ki, onlar hətta dövlətlərin daxili və xarici siyasətlərinə müdaxilə etməyə başladılar. Yarandığı ilk dövrlərdə bu maliyyə-sənaye oligarxiyası böyük dövlətlərin xarici siyasət aktorlarından biri idi. Amma daha sonra onlar varlandı, gücləndi, maliyyə imkanları artdı, nəzarətləri altında media-təbliğat vasitələri əmələ gəldi. Böyük dövlətlərdə hakimiyyətə gələn hökumətlərə zaman-zaman müttəfiq, tərəfdar oldular, özləri ilə razılaşmayanlar olduğu zaman bu ölkələrdə maliyyə-iqtisadi böhranlara səbəb oldular. Xüsusilə silah istehsalının artması və hərbi sənaye kompleksinin güclənməsi münaqişələrin artmasına gətirib çıxardı. Ola bilər bu giriş bir qədər ağır oldu. Ola da bilər bir az elmi-nəzəri oldu. İndi isə keçək detallı izaha. Bu gün dünyanın ən böyük silah istehsalı müəssisələri, hərbi sənaye kompleksi kimdədir? ABŞ, Fransa və başqaları. Bu silahları satmaq lazımdır. Dünyada hazırda dövlətlərarası böyük müharibənin olması dünyanın böyük oyunçularına sərf etmir. Nə üçün? Çünki rifah içərisində yaşayan bir Qərb vardır. Qərb bu rifahı Asiya və Afrikanın, Latin Amerikasının, Okeaniyanın sərvətlərini istismar etməklə əldə edib. Kimsə düşünməsin

ki, Adam Smit, Rikardo, Samuelsonun yazdıqları iqtisadi kitablar Qərbi yüksəldib. Qərbi XV-XIX əsrlərdə formalaşan, XX əsrdə şəklini dəyişən beynəlxalq miqyaslı imperialist sistem gücləndirib. İndi bunların öz vətəndaşları rifah içindədir. Hələ ki ona görə dünya müharibəsi lazım deyil. Amma silahlar satılmalı, digər bölgələrdə təsir dairələri genişləndirilməli və möhkəmlənməlidir. Bunun üçün nə etmək lazımdır? Ya tarixi münaqişələri tarixin anbarından çıxartmaq lazımdır, ya da ki, yeni münaqişələr lazımdır. Bir də bölgələrdə hər bir böyük gücün "ərköyün" silahı, onun himayəsində olan kiçik müttəfiqləri lazımdır".

Ekspert xatırlatma edib ki, bir zaman Rusiyanın Cənubi Qafqazda müttəfiqi Ermənistan idi: "Rusiya onunla Cənubi Qafqazı nəzarətdə saxlayır, silahlarını satır, eyni zamanda sınaqdan keçirirdi. İndi artıq Rusiya xarici siyasəti ciddi bir şəkildə dəyişib. Bunun bir çox səbəbləri var. Azərbaycanın rəşadətli, regional və ağıllı xarici siyasəti, Rusiya ilə müttəfiqlik münasibətlərinin qurulması və bunun da Türkiyə ilə qaradaxlıq münasibətləri ilə tarazlaşdırılması. Digər tərəfdən, Paşinyanın əvvəlcə latent, gizli, daha sonra isə ifrat qərbpərəst siyasət reallaşdırması. Bu gün artıq Rusiya Cənubi Qafqazda münasibətlərin mərkəzinə aldığı

Azərbaycan vardır. Nə üçün? Çünki Cənubi Qafqazın yeganə siyasi sabit və sözü bütöv ölkəsi Azərbaycandır! Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyevin qurduğu yüksək səviyyəli liderlər dialoqu da bölgədə sülh və əmin-amanlığa müsbət təsir edəcək amillərdir. Qərbin də, Amerikanın da Yaxın Şərqdə, Afrikada öz müttəfiqləri var. Onların hərbi-siyasi fəaliyyətlərinə heç kim müdaxilə edə bilməz. Maraqlıdır ki, demokratiyanın "sütunu" hesab edilən ölkədə, ABŞ-da bu gün Fələstin xalqının iztirablarına, dərdlərinə həmrəy olan tələbə-müəllim mitingləri polis gücü ilə dağıdılır. Professorlar döyülür. Nə üçün? Çünki onlar Qəzzada bombalar altında dünyasını dəyişən, şikəst olan minlərlə qadın, uşaq və qoca üçün etiraz edirlər. Dünyanın 5-dən ibarət olduğu bu realıqda ölən

müsləmandırsa, yaxud da afrikalıdırsa, yaxud da birmənəli müsləmandırsa, onun iztirabına ortaq olmaq olmaz. Böyük güclərin tərəfdaşı transmilli media qurumları da sənə göz yumacaq. Bəs bunun sonu nədir? Bunun sonu Cənab Ərdoğanın ifadə etdiyi düsturda dayanır: "Dünya beşdən böyükdür". Dünya siyasi sistemi yalnız bir qism iqtisadi və hərbi nəhəngin inhisarı üzərində qurulmamalıdır. Dünyanın təkqütblülükdən xilas olması lazımdır. Bu gün dünyanın qütbü Qərbdır. Bir də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Qəzzadakı hadisələrlə bağlı xatırladığı "Dəmir yumruq" zərurətini xatırladıram. Bəli, dünyanın illərlə, əsrlərlə iqtisadi və siyasi zülmə məruz qalmış ölkələri birgə səylərlə ədalətin təmin edilməsi üçün sülhməramlı, tarazlaşdırıcı Dəmir Yumruqlara sahib olmalıdır".

Azərbaycan Respublikasının Mədianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Dünya dini liderlərinin Şuşa Bəyannaməsi qəbul edilib

"Separatizm kartından istifadə etmək kimi məkrli, mənfur meylləri qətiyyətlə pisləyirik"

Işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə əsərdən qurtulmuş dini-mənəvi irsin ehtiramla bərpası, nəfis şəkildə yenidən qurulan məscid və ziyarətgahlar, bütün dinlərə məxsus ibadətə yerlərə məkənləri ali diqqət və multikultural dövlətçilik təfəkkürünün təzahürüdür. Burada, Şuşada, Zəfər yolu boyunca azad olunmuş torpaqlarımızdan keçərkən gördükləriniz erməni vandalizminin ağır nəticələridir. Bu gün yandırılmış torpaqlara yeni həyat verilir, dağıdılmış mədəni-mənəvi irs bərpa edilir, basdırılmış minlərlə təvazükar, məhv edilmiş şəhər və kəndlərimiz yenidən dirçəldilir. Budur Azərbaycan həqiqətləri və bu gerçəkliklər bəzi dövlət və beynəlxalq təşkilatların qərəzli fikir və bəyanatlarına ən tutarlı cavabdır.

AZƏRTAC-ın bölgə müxbiri xəbər verir ki, bunu

VI Bakı Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu çərçivəsində dini liderlərin Şuşa görüşündə çıxış edən **Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri, şeyxülislam Allahşükür Paşazadə** deyib.

O qeyd edib ki, Ermənistanın əsas havadarı kimi çıxış edən Fransada Azərbay-

can şairəsi Nəvəinin heykəlinə qarşı törədilmiş vandalizm aktı erməni işğalçıların burada, Şuşada törətdiyi analoji vandalizmlə eyni çərçivədə olub, islamofob zehniyyətin nümunəsidir: "Halbuki Xankəndidə separatizmə son qoyan Azərbaycan oradakı erməni dini-mədəni abidələrini dövlət sə-

viyyəsində qoruyur. Bu əsnada, bəzi qüvvələrin dini zəmində ayrı-seçkilik halları ilə yanaşı, dövlətlərin suverenliyinə təhdid olaraq separatizm kartından istifadə etmək kimi məkrli, mənfur meylləri qətiyyətlə pisləyirik".

Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə deyib:

"Azərbaycan torpaqlarında müsəlmanlarla yanaşı pravoslavlar, katoliklər, yəhudilər və digər etiqad sahibləri əsrlər boyu dinc yanaşı, bir ailə kimi yaşayıb, ibadət və mərasimlərini sərbəst şəkildə icra edirlər. Ermənilər də zamanında multikultural Azərbaycan ailəsinin üzvü olmuşlar. Bu gün separatçılıq və revanşizm ideyaları ilə çıxış edən Ermənistandakı siyasilərə və erməni kilsəsinə buradan - mədəniyyət paytaxtımız Şuşadan xitab edərək bəyan etmək istəyirəm ki, bir daha xüyalara qapılmasınlar, mənfur separatçılıq meyllərinə uyaraq qonşu torpağına iddia etməsinlər, kimlərinə silah-sursat vədine, kilə kursusundan qızıqırdıçı moizələrə, qisas çağırışlarına aldanıb gələcəklərini təhlükəyə məruz qoymasınlar, Azərbaycanın bölgədə sülh, əmin-amanlıq və rifah istiqamətində təşəbbüslərinə

qoşulsunlar. Azərbaycan xalq-dövlət birliyi sayəsində ölkəmizə qarşı bütün məkrli planların bundan sonra da öhdəsindən gələcək və ərazisindəki bütün xalqların nümayəndələri olan, o cümlədən erməni əsilli vətəndaşlarına dinc mehriban ailə kimi tərəqqi içərisində yaşamaq hüququ təmin etməkdə davam edəcək. Bu əsnada, Azərbaycan-Ermənistan sərhəd delimitasiyası istiqamətində atılan ilk addımı dəstəkləyir və xeyir-dua veririk".

Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşada keçirilən dünya dini liderlərinin görüşündə Şuşa Bəyannaməsi yekdilliklə qəbul edilib.

İştirakçılar Prezident İlham Əliyevin müəllifi olduğu Bakı Prosesini alqışlayaraq, cari ilin noyabrında Bakıda keçiriləcək COP29-un uğurla təşkil ediləcəyinə əminliklərini bildiriblər.

Ölkədə un və çörək istehsalı azalıb. Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatında qeyd olunub. Məlumatda bildirilir ki, 2024-cü ilin ilk rübündə Azərbaycanda 262.1 min ton çörək istehsal edilib. Bu da əvvəlki dövrlə müqayisədə 8.2 faiz azdır.

Azalma həmçinin buğda ununda da müşahidə edilir. Məsələn, 2023-cü ilin birinci rübündə 391.07 min ton buğda unu istehsal edildiyi halda, bu, 2024-cü ildə azalaraq 365.38 min tona düşüb. Bu da 6.5 faiz azalma deməkdir. Unlu qənnadı məhsullarının istehsalı illik 0.2 faiz azalaraq 18.1 min tona düşüb. Birinci rübdə yalnız makaron məmulatlarının istehsalında artım qeydə alınıb - 1643 ton təşkil etməklə 14 faiz.

Maraqlıdır ki, Azərbaycanda un və çörək istehsalında azalma 3-cü ildir qeydə alınır. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2022-ci ildə ölkədə un istehlakı 1 milyon 540 min ton təşkil edib. Bunun 479916 tonunu bilavasitə əhəlinin şəxsi istehlakı, 959111 tonu ərzaq məhsullarının istehsalına gedib. İl ərzində ölkədə 1 365 163 ton un istehsal olunub, daha 106 597 tonu isə idxal edilib. Çörək istehsalı isə 1 245,9 min ton təşkil edib. 2023-cü ildə unun istehsal həcmi illik müqayisədə 2.6 faiz azalaraq 1 milyon 328,75 min tona, çörək isə 3.1 faiz azalaraq 1 milyon 207.15 min tona düşüb.

Un-çörək istehsal və istehlakının zəifləməsi buğda idxalına da təsirini göstərməkdədir. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatlarına görə, 2023-cü ilin ilk üç ayında ölkəyə xaricdən əsasən Rusiyadan olmaqla 356.15 min ton (108.76 milyon dollarlıq) buğda idxal edilibsə, cari ildə bu rəqəm 212 min tona (48.07 milyon dollar) düşüb. Buğdanın bir tonu 2023-cü ilin birinci rübündə Azərbaycana 305.3 dollara başa gəldiyi halda, cari ildə bu rəqəm 226.8 dollara qədər azalıb.

O da məlumdur ki, Azərbaycan əhalisi dünyada ən çox un və çörək istehlak edən ölkələr sırasındadır. Belə ki, dünyada adambaşına ən az çörək istehlakı Skandinaviya ölkələrindədir - ildə 32-45 kq. Rusiyada bu göstərici 97 kq, Bolqarıstanda 96 kq, Fransa və Almaniyada 54 kq, İtaliyada 52 kq təşkil edir. Türkiyədə

"Çörək yeyən xalq" imicinin sonu?

Ekspertlərə görə, un məmulatlarının orqanizmə yaratdığı problemlər barədə aparılan təbliğat əhəlinin bu məhsullardan qismən və ya tamamilə imtina etməsinə gətirib çıxarıb

əhali adambaşına ildə 124 kq çörək yeyir.

Ölkə əhalisinin sayında artım dinamikası bir qədər zəifləsə də, davam edir. Rəsmi məlumata əsasən, bu ilin əvvəlindən ölkə əhalisinin sayı 6769 nəfər və ya 0,1 faiz artaraq 2024-cü il mart ayının 1-i vəziyyətinə 10 milyon 187 min 539 nəfərə çatıb.

2023-cü ildə ölkə üzrə əhalinin sayı 53625 nəfər və ya 0,5 faiz artaraq 2024-cü il yanvar ayının 1-i vəziyyətinə 10 milyon 180 min 770 nəfər olmuşdu. 2022-ci ilin yanvar-dekabr aylarında Azərbaycan əhalisinin sayı 63 min 836 nəfər və ya 0,6 faiz artaraq 2023-cü il yanvar ayının 1-i vəziyyətinə 10 milyon 127 min 145 nəfər təşkil edib. Beləliklə, aydın görünür ki, çörək istehlakının azalmasını əhali sayının azalması ilə izah etmək mümkün deyil.

Bir sıra ekspertlərə görə, son illər çörək və un məmulatlarının orqanizmə yaratdığı problemlər barədə aparılan təbliğat əhəlinin getdikcə daha çox hissəsinin bu məhsullardan qismən və ya tamamilə imtina etməsinə gətirib çıxarıb. Bunun nəticəsində isə əvvəlki illərlə müqayisədə çörək satışı azalıb. Bu-

nun da səbəbi pəhrizlə bağlıdır. "Çörəyə tələbat azaldığı üçün çörək istehsalçıları da istehsalı azaltmaq məcburiyyətində qalır. Bunun başlıca səbəbi insanların bir hissəsinin çörəkdən imtina etməsi ilə bağlıdır. Bu gün elə bir ailə yoxdur ki, kimsə çörək və ya şirniyyatdan imtina etməsin. Çörək satışı baş tutmursa mütləq şəkildə istehsal azalmalıdır. İnsanlar daha rəşional şəkildə un və çörək məmulatlarından istifadə edirlər. Bu həm də onu deməyə əsas verir ki, israfçılıq daha da azalır".

Bizim çörək və un bazasının iştirakçıları ilə söhbətlərimiz bir sıra maraqlı məqamlar üzə çıxardı. Çörək satan mağazalardan "Yeni Müsavat"a bildirdilər ki, 2022-ci ildən etibarən əksər çörək istehsalçıları geridönüşə - "vozvrat"a limit tətbiq edib. Mağazalar satmaq üçün aldıkları çörəyin məhdud faizi həcmində geridönüş edə bilirlər: "Məsələn, böyük marketlərdə alınan çörəyin 2-3 faizini, orta mağazalarda 1-2 faizini, xırda məhlə dükanlarında isə 1 faizini geri qaytarmaq mümkün olur. Buna görə də hamı işini ehtiyatlı

tutur, nəyi sata bilir, onu alır".

Çörək istehsalçılarının belə məhdudiyyəti tətbiq etmələrinin səbəbi də maraqlı doğurur. Məşhur çörək istehsalçılarından birinin nümayəndəsinin dediyinə görə, işin başlanğıcı dəyirmanlardadır: "Unsatınlar vahid qiymətlə işləyirlər. Çörək geri qayıtdı-qayıtmadı, onlara aidiyyəti yoxdur. Ona görə də biz fikse olunan qiymətlə unu alıb, çörəyi bişirib yarı qiymətinə fermalara verə bilmərik. Bildiyiniz kimi, mal-qara, toyuq yemi kimi çörəyi satanda dəyərləndirən də ucuza verməli olur. Sizə deyim ki, daha bizdən heyvan və quşlara vermək üçün çörək istəyənlərin sayı da azalıb. Bütün bunlara görə biz mağazalara çörəyi sata biləcəklərindən artıq verməməyə çalışırıq. Bu da istehsal sayının azalması ilə nəticələnir. Hökumət çörəyin qiymətini qaldırmağa imkan vermədiyi halda israfçılığa yol vermək bizə sərf etmir".

Bakı qəsəbələrinin birində heyvan saxlayan sakinin dediyinə görə, əvvəl "vozvrat" çörəkləri mağazalardan rahatlıqla alıblar: "Son vaxtlar "vozvrat" tapamırıq. Bir

də onu deyim ki, indiki çörəkləri heyvana verəndə köp yaradır. Buna görə də çörəyi az miqdarda, özü də əlavə yemlərə qatıb veririk".

Onu da qeyd edək ki, rəsmi statistikanın qeydə almadığı çörək istehsalının həcmi də kifayət qədərdir. Məşhur şadlıq saraclarının birində çalışan həmsöhbətimiz deyir ki, son illərdə demək olar ki, bütün ictimai işə, turizm obyektlərində, böyük market şəbəkələrində özərləri çörək bişirirlər: "Bu istehsal əksər hallarda rəsmi uçota düşmür. Hansısa restoranın qonaqlara bişirib satdığı çörəyin sayını rəsmi statistikaya təqdim etdiyini düşünmürəm. Eyni sözləri turizm obyektləri barədə də demək olar. Ola bilsin ki, market şəbəkələrində bişirilib satılan çörək və digər un məmulatlarının bir hissəsi uçota düşsün".

Azərbaycanda hazırda 25-dən çox un istehsalçısı var. Bu istehsalçılar vəziyyətlərindən kifayət qədər narahatdırlar. Onların nümayəndələri bildirlər ki, hökumət 2021-ci ildə dünya bazasında buğdanın qiyməti bahalaşanda un istehsal-

çılarına qısa müddət dəstək verib: "İlk vaxtlar mexanizm sadə idi: istehsal olunan 1 ton una görə istehsalçıya 35 manat dövlət dəstəyi verilirdi. Sonra hökumət mexanizmi o qədər mürəkkəbləşdirdi, o qədər əlavə şərtlər müəyyənləşdirdi ki, istehsalçıların xeylisi dəstəkdən yararlanı bilmədi. İndi buğda ucuzlaşıb deyirlər, un, çörək niyə elə ucuzlaşmır? Buğda ucuzlaşsa da, heç də bütün istehsalçıların onu özünün alıb gətirmək imkanı yoxdur. Buna görə də bir çoxları idxal edən şirkətlərdən buğdanı əvvəlkindən cüzi fərqlənən qiymətə alır. Belə də məcbursan ki, istehsal etdiyin malın hamısını satılmasını təmin edəsən. Heç kim malını yarı qiymətə paylamağı sevmir. Bütün bunların nəticəsində rəsmi un və çörək istehsalında azalma qeydə alınır. Amma realıqda çörək və un istehlakının azaldığını söyləmək mümkün deyil. Bizim fikrimizcə, əhali çörəyə münasibətdə israfçılıq azaldıb deyə tələbat azalıb. Yəni bir ailə əvvəl gündə 3 çörək alıb, 2-ni yeyib, birini atırdısa, indi buna yol vermir, çünki cibinə ziyanlıdır. Əvvəllər çörək zavodlarından min tonlarla çörək gedirdi fermalara. İndi elə şeyi çox az hallarda görmək olur".

Sonda bir məsələni də qeyd edək ki, yalnız pəhriz hesabına Azərbaycanda çörək və un istehlakının azaldığını realıq kimi qəbul etmək mümkün deyil. Əhəlinin çörəklə bağlı istehlak mədəniyyətinin dəyişməsi burada əsas rol oynayan amildir: ailələrə artıq çörək qalmamasına çalışırlar. Bunun da əsas səbəblərindən biri 2021-ci ildən bəri ölkədə qeydə alınan yüksək inflyasiya şəraitində əhəlinin gəlirlərinin mühüm hissəsinin ərzağa yönəldilməsidir. Sürətlə bahalaşan digər ərzaq məhsullarını almaq üçün insanlar ən ucuz olan çörəyə qarşı da israfçılıq etməməyə çalışırlar. Nəticədə ölkə üzrə çörək istehlakı azalır ki, bu da son nəticədə un istehsalında, ardınca isə buğda idxalında özünü büruzə verir.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Sosial media: insanlar arasında körpü, yoxsa sədd?

"Biz mənfildən danışa bilərik, ancaq sosial medianın həyatımızı asanlaşdırdığını unutmaq olmaz"

Bakıda keçirilən "Sülh və global təhlükəsizlik naminə dialoq" VI Ümumdünya Mədəniyyətlərə-rası Dialoq Forumu çərçivəsində "Sosial media: mədəniyyətlər və insanlar arasında körpü və ya sədd?" mövzusunda müzakirələr olub.

Müzakirələrə ADA Universitetinin Kommunikasiya və rəqəmsal media proqramının rəhbəri Şəfəq Mehreliyeva moderatorluq edib.

Panel sessiyada çıxış edən **İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Mədəniyyət departamentinin rəhbəri Luçin Razoui** deyib ki, texnologiyalar, sosial media sürətlə inkişaf edir. Fərqli din, dil, irq və mədəniyyətlərə sahib olan insanlar medianın yaratdığı virtual məkənlərdə bir araya gəlirlər. O qeyd edib ki, sosial media platformalarında kütlələrin ziddiyyətli və bənzər fikirlər paylaşması bəzən təhlükəli vəziyyətə yara bilər. "Müəyyən bir kütlə öz fikirlərinin digərlərindən daha dəyərli və düzgün olduğunu düşünür. Bu isə olduqca təhlükəli anlayışdır. Sosial medianın əsas məqsədi mədəniyyətlər və düşüncələr arasında çaxnaşma yaratmaq deyil. Burada məqsəd hər kəsin öz düşüncəsini, ideyasını açıq şəkildə qeyd etməkdir. Artıq fərqli mövqe bildirmək digər insanları təcübləndirir. Çünki qütbləşmiş baxış yaranıb, insanlar qarşılıqlı ünsiyyət qurmağı unudub. Bu vəziyyət hətta mənfii

və yanlış fikirlərin təbliğinə gətirib çıxarır", - deyə o əlavə edib.

Sosial medianın müsbət tərəflərindən də danışan Luçin Razoui qeyd edib: "Biz mənfildən danışa bilərik, ancaq sosial medianın həyatımızı asanlaşdırdığını da unutmaq olmaz. Biz bütün məlumatları asanlıqla əldə edə, yeni ideyalarımızı burada nümayiş etdirə bilirik. Sosial media insanların intellektual potensialını artırır. İnsanlar öz mədəni təcrübələrini, ənənələrini paylaşırlar. Sosial media həm də fərqli mədəniyyətlərlə tanışlıq, mədəniyyətlərə dialoqun formalaşmasına xidmət edir. Media platformaları insanların öz tələblərini açıq şəkildə ifadə etmələrinə kömək göstərir.

Düşünürəm ki, VI Ümumdünya Mədəniyyətlərə-rası Dialoq Forumu sosial media yaranan mənfii halların

aradan qaldırılmasına öz töhfəsini verəcək. Eyni zamanda qonaqpərvərliyə, dünyada yaranan problemlərin həlli istiqamətində gördüyü tədbirlərə görə Prezident İlham Əliyevə təşəkkür edirəm".

Amerika Dövlətləri Təşkilatının komissarı Fernando Lottenberg diqqətə çatdırıb ki, Rəqəmsal erada mənbə müxtəlifliyi var və burada yanlış informasiyalar asanlıqla yayıla bilər. Sosial media, əslində, insanların birlişmələri, biliklərini paylaşmaları üçün platforma olub. Hazırkı zamanda isə burada nifrət hissləri görünmüş şəkildə geniş yayıla bilər.

O bildirib ki, sosial media etik şəkildə fəaliyyət göstərməlidir. Bunun üçün müxtəlif tərəflərin tənqidi yanaşması olmalıdır. "Yanlış, zərərverici informasiyalar sosial mediada nəzarətsiz şəkildə yayılır. Məhz bu

zərərverici kontentlər bizim cəmiyyətimizi laxlada, eyni zamanda ekstremizmə güc verə bilər. Araşdırmalar göstərir ki, nifrət nitqinin yayılmasında sosial şəbəkələr məsuliyyət daşıyır. Biz məlumatların keyfiyyətinə nəzarət edə biləcəyimiz bir cəmiyyət qurmalıyıq. "İfade azadlığı" anlayışı da nifrət nitqinin yayılmasına şərait yara bilər. Bütün bunlarla mübarizə üçün bezi hüquqi sənədlərin, konvensiyaların hazırlanmasının zamanı artıq gəlib çatıb".

Argentinanın müdafiə nazirinin müşaviri, jurnalist Brayan Mayer isə qeyd edib: "Biz elə bir dünyada yaşayırıq ki, bu, sosial media da birbaşa təsir göstərir. Yaxşı niyyətlə istifadə olunsa, sosial media bizim köməyimizə çata bilər. Mənim sosial şəbəkə hesabımda xeyli izləyicim var. Sosial media vasitəsilə bir çox jurnalist birleşə bilib, biz bir növ ailə ol-

Marketlər keyfiyyətsiz meyvə şirələri satır

Meyvə şirələri hər kəsin menyusuna daxil olan və sevə-sevə içdiyi içkidir. Əksər insanlar şirə içmək istəyərkən şirənin dadından öncə onun təbiiyi haqqında düşünür. Ancaq məlum məsələdir ki, heç bir meyvə şirəsi qatqısız həftələrlə mağazada qala bilməz.

Qeyd edək ki, son zamanlar meyvə şirələri ilə bağlı xoşagəlməz fikirlər yayılır. İddia edilir ki, market və dükənlərdə satılan meyvə şirələrinin bir çoxu kiflənməmiş və vaxtı keçmiş olur. ("Bakı-Xəbər").

"Azad İstehlakçılar" İctimai Birliyinin (AİİB) sədri Eyyub Hüseynov bildirib ki, heç bir qatqı və şirə evdə hazırlanan qədər zişansız deyil: "Konservləşdirilmiş istənilən qida məhsulu arzuolunan deyil. O cümlədən də şirələr. Əlbəttə, onlar meyvə pürelərindən hazırlanır. Lakin əksər halda kimyəviləşmiş olur. Məsələn, narın şirəsini hətta soyuducuda belə 3-4 gündən artıq saxlaya bilməzsiniz. Təmiz şirə çox qısa müddətdə qıcqırır, başqa hala keçir. Bu o deməkdir ki, qablaşdırılmış istər böyük, istərsə də kiçik qablarda meyvə şirələri adlanan bu şirələr kifayət qədər kimyəviləşib".

Həmsöhbətimiz meyvə şirələri ilə bağlı narazılıqların artmasına gəlincə, bildirdi ki, bəzi market və dükənlər elektrika qənaət etmək üçün gecələr işıq söndürür. Buna görə də həmin konservləşdirilmiş məhsullar kiflənilir. Nəticədə isə insanların sağlığında müəyyən problemlər yaranır.

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev bildirib ki, bu tip şirələrin orqanizmə müəyyən təsiri var: "Meyvə şirələrinin əksəriyyəti, təəssüf olursun ki, konsentratlardan hazırlanır. Yeni xaricdən gətirilmiş xüsusi meyvə etirli konsentratlardan hazırlanır. Həmin konsentratların dad xüsusiyyəti xüsusi kimyəvi maddələrin köməyi ilə meyvələrin dad xüsusiyyətlərinə çatdırılır. Konsentratlarla bağlı xeyli problemlər var. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının qida əlavələri haqqında bölməsi var. Orada qidaların tərkibinə daxil olan, ayrılıqda qida kimi istifadə edilməyən, lakin qidaya dad, rəng və sairə verən maddələr var ki, bunların orqanizmə müəyyən zərərli təsirləri var. Ona görə də bu süni maddələr uzun müddət istifadə edildikdə qida əlavələri bədənə yığılaraq müəyyən problemlər yarada bilər".

■ "Yeni Müsavat"

muşuq. Bu və ya digər hadisələrlə bağlı məlumatları sosial mediada bir-birimizlə paylaşırıq. Minlərlə kilometr uzaqda olan insanlar bir-biri ilə ünsiyyət qura bilirlər. Sosial media bir çox məlumat-

lara çıxış üçün yaxşı imkan yaradır. Bizim üzərimizə düşən əsas iş isə XXI əsrin bizə verdiyi imkanları sülh və tolerantlıq üçün istifadə etməkdir".

■ "Yeni Müsavat"

Gənclər Azərbaycanı niyə tərk edir?

Bunun bir səbəbi işsizliklə bağlıdırsa, digər başlıca səbəbi...

"Biz daha ürəkdən çalışmalıyıq ki, gənc azərbaycanlılar ölkəni tərk etməsin". Bu barədə Prezident İlham Əliyev ADA Universitetində keçirilən "COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış" mövzusunda beynəlxalq forumda bildirib.

Ölkə başçısının fikrincə, çünki bu, postsovet məkanında bir çox ölkələrdə problemlərdən biridir: "Yeni gənc nəsil ölkəni tərk etməyə üstünlük verir və sonra əhalinin azalması ilə üzlaşırsınız. Bizdə isə əhali artımı var. Bəzi ölkələrin fərqli problemləri var. Bilmirəm, hansı problem daha sərtir. Düşünürəm ki, bizim vəziyyət daha yaxşıdır, çünki ölkədə əhali çox olanda, siz daha güclüsiniz. Lakin siz onları işlə, evlə, layiqli

şəraitlə, səhiyyə ilə təmin etməlisiniz və biz bu işləri görürük. Biz neft və qazın satışından əldə edilən gəlirlərin əksər

hissəsini sosial sahəyə yönəldirik". (Bakı-Xəbər").

Sözügədən məsələni şərh edən **ekspert Rəsul Cahan-**

girlinin fikrincə, Prezident çıxışında bu sahədə çox önəmli məqamlara toxundu: "Həqiqətdən də bir çox ölkələrdə yük-

sək ixtisaslı gənc mütəxəssislər ölkəni tərk edir və başqa yerlərə üz tuturlar. Bunun bir səbəbi işsizliklə bağlıdırsa, digər başlıca səbəbi maaşların aşağı olması ilə əlaqədardır. Məsələ ondadır ki, gənc mütəxəssislər əsasən Avropa İttifaqı ölkələrinə, ABŞ-a gedirlər. Bir çox hallarda orada təhsil aldıqdan sonra geri dönmürlər. Niyə? Çünki əmək şərtləri daha üstündür, məvaciblər qat-qat yüksəkdir, sosial təminatlarla bağlı çoxsaylı üstünlüklər var. Ona görə də biz bu kimi məsələlərdə daha çox iş görməliyik. Azərbaycanın dövlət büdcəsi hesabına minlərlə gənc xaricdə təhsil alır. Onlara iş şəraiti yaradılmalıdır ki, vətənə qayıtmaqda maraqlı olsunlar. Qayıdanlar sonradan işsizlik və az məvacib üzündən xaricə üz tutmasınlar. Onların işlə təmin olunması ilə

bağlı təkcə dövlət proqramlarının qəbulu yetərli deyil. Bununla bağlı ölkədə işgüzar mühiti daha da yaxşılaşdırmaq lazımdır. Vergi, gömrük, qeydiyyat sistemi daha təkmil olmalıdır. Qeyri-neft sektorunun inkişafına daha çox diqqət ayırmaq, bu sahəyə xarici sərmayədarları cəlb etmək, ölkənin təbii resurslarını son məhsula çevirə biləcək istehsal zənciri qurmaq lazımdır. Bütün bunlar Azərbaycanda daha çox da imi, dayanıqlı iş yerlərinin açılmasına şərait yaradacaq. Bu da öz növbəsində yüksək ixtisaslı gənc mütəxəssislərə tələbatın artmasına səbəb olacaq. Bütün bunlarla yanaşı, ölkəmizdə təhsilin keyfiyyətinin, səviyyəsinin artırılmasına ciddi ehtiyac var. Həm orta ümumi təhsil məktəblərində, həm də ali təhsil müəssisələrində bu yöndə ciddi iş aparılmalıdır".

MUSAVAT

Son səhifə

N 76 (8449) 3 may 2024

May

Bunları bilirsinizmi?

- * Yanmış yerə yumurta ağında isladılmış əski qoyurlar. Bu ağrını azaldır və yara daha tez sağalır. Yanmış yerə tünd çay, marqanez mehlulu da qoymaq faydalı olur.
- * Yorgunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu su ilə vanna etməkdə fayda var.
- * Çatlamış dərinə qəhvə xıltı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumşaq və elastik olur.
- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırışar.
- * Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldükdən sonra yerinə yeni fük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dırnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ılıq suya töküüb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir neçə dəfə etmək lazımdır.

Siam əkizlərinin digər tayı da ərə gedir: "Mən başqasını sevirəm"

Amerikalı siam əkizləri Abigeyl və Britani bacılarından birinin ərə getməsi dünya gündəmini zəbt etmiş və birmənalı qarşılanmamışdır. Bacılardan digərinin taleyi də bundan sonra suallar doğururdu. Belə ki, ilk dəfə ərə gedən Abigeyldir. Britani isə başqa adamı sevdiyini bildirib. 34 yaşlı bacıların ürəyi, ağciyəri, başı, beyni ayrı olsa da bədən gövdəsi, cinsi orqanı birdir. Bu dəfə ailə quran sağ tərəfdir, sol tərəf isə bu yaxınlarda özünə toy edəcəyini deyib.

Paltarları stula dağınıq atmaq psixi pozuntudur

Çirkli paltarlarla dolu stul psixi pozuntudan xəbər verə bilər. Psixoterapevt Billi Roberts bu vərdişin altında yatan səbəblərdən danışır: "Günlərlə paltar yuyulmasını təxirə salmaq, çirkli paltarları evdə, otaqda stul başında və ortada saxlamaq, eyni geyimi çirkli olsa da bir bəhanə edib geyinmək və buna görə heç də narahat olmayan insanlarda hiperaktivlik və defisit əskikliyi sindromu ola bilər. Bu insanların geyim dolabları da dolu qarışıq olur, əşyaları dağınıq yerləşir. Bu sindrom beynin motivasiya, planlama, özünə nəzarət və eyni işi səbrlə görmək funksiyasına neqativ təsir edir.

Belə insanların beyni yeknəsək, darıxdırıcı və diqqət tələb edən tapşırıqla dolu yüklənir, yorulur və daha maraqlı işlərə köklənir. Yorucu ev işləri, yuma, silmə bu insanlar üçün çox əzablı ola bilər, ona görə sindromu olanlar belə işləri maksimum təxirə salır. Ona görə bir-iki dəfə eyni geyimi yumadan geymək, arada stulun başında geyimləri toplamaq narahatlıq üçün əsas deyil. Amma siz özünüzü aldadıb, beynin oyununa gedərək illərdə bunu təxirə salırsızsa, psixiatra müraciət etmə vaxtıdır".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Ariqlamağı asanlaşdıran qidalar

"Zülalla zəngin qidalar yeyərək maddələr mübadiləsinin sürətini artırmağa və ariqlamağı asanlaşdırmağa bilərsiniz". Bunu rusiyalı diyetoloq Marina Kopitko deyib. Zülal məhsulları (yumurta, ət, paxlalılar, su), B qrup vitaminlər (kəpək, taxıl, püştə), ədviyyatlar (keşniş, darçın, paprika, istiot) maddələr mübadiləsinin sürətini artırmağa kömək edir. Ancaq bunun üçün

təkcə qidalanma kifayət deyil: fiziki fəaliyyət də lazımdır - müntəzəm məşq etmək və gündə 10-12 min addım atmaq.

Həkim əlavə edib ki, mədə-bağırsaq xəstəlikləri olan insanlar ədviyyatlara qarşı son dərəcə diqqətli olmalıdır, çünki onlar gastrit, xora, xolelitiazın (öd kisəsində daş) kəskinləşməsinə səbəb ola bilər.

Yuxusuzluq insanı 4 yaş qocaldır

Araşdırmalara görə, sadəcə, iki gecə qeyri-kafi yuxu insanı bir neçə il yaşlı hiss etdirə bilər. İsveçli psixoloqların fikrincə, insan iki gecə 4 saat yuxu yatdıqda özünü 4 yaşdan daha qoca hiss edir. 9 saat yatan insanlar isə özlərini yaşlarından orta hesabla 3 ay kiçik hiss etdiklərini bildiriblər. Stokholmdakı Karolinska İnstitutunun psixoneuroimmunoloqu Leonie Balter yuxunun insanın yaş duyğusuna əhəmiyyətli dərəcədə təsir etdiyini qeyd edir. O, iddia edir ki, hətta iki gecə ərzində kifayət qədər yuxu almamaq belə insanın rifahına mənfi təsir göstərə bilər. Özünü zəif hiss etməklə yanaşı, bu vəziyyət qeyri-sağlam qidalanmaya, fiziki fəaliyyətin azalmasına səbəb ola bilər və insanı daha az ünsiyyətli və yeni təcrübələrə daha az açıq edə bilər. İlk araşdırmada 18-20 yaş arasında olan 429 könüllü cəlb edilib və onlar son bir ay ərzində öz yaşlarını və pis yuxu gecələrinin sayını qiymətləndiriblər. Onların yuxululuq səviyyəsi də psixoloji tədqiqatlarda istifadə edilən standart şkala ilə ölçülüb.

Araşdırmalar göstərib ki, hər gün qeyri-kafi yuxu bir insanın yaş duyğusunda üç aylıq itki ilə nəticələnir.

İnfarkt riskinizi ölçün!

Həyatı orqanların başında gələn ürək bir çox xəstəliklərin əsas səbəbidir. Xüsusilə də son illərdə gənclərin belə infarkt riski xeyli yüksəlib. Mütəxəssislər çox bəsit bir testlə infarkt riskini təxmin şəkildə müəyyən etməyin mümkün olduğunu bildirirlər. Ayrı-ayrı tədqiqatların nəticələri göstərir ki, "pillo-kən testi" ürək sağlamlığını yoxlamaq üçün asan bir yoldur. Belə ki, əgər sizə 4 qat pilləkən qalxmaq üçün 1,5 dəqiqədən çox vaxt lazım gəlsə, deməli, həkimə müraciət edib müayinədən keçməlisiniz. Ekspertlər bir daha xəbərlədilər ki, gündəlik həyatda sadə dəyişikliklər ürək sağlamlığını yaxşılaşdırmağa bilər. Buna lift əvəzinə pilləkənlərdən istifadə etmək də daxildir.

Həkim: "Yaddaşı yaxşılaşdırmaq üçün bunu edin"

Rusiyalı reabilitasiya həkimləri Sergey Aqapkin yaddaşı möhkəmləndirmək üçün xarici dilləri öyrənməyin xeyri olduğunu bildirib. Həkim yaddaşın pisləşməsinin qarşısını almaq üçün yeni dil öyrənməyi tövsiyə edib. O, həmçinin vurğulayıb ki, daha yaxşı nəticələr əldə etmək üçün bunu gəzinti və ya hər hansı digər fiziki fəaliyyətlə də birləşdirməlidir.

"Yaddaş sözün əsl mənasında iki həftə ərzində yaxşılaşmağa başlayır", - deyə mütəxəssis qeyd edib.

Kişilərə gecələr telefona baxmaq olmaz - alimlər

Qaranlıqda, xüsusən gecə yatmadan əvvəl telefon ekranından yayılan mavi işıq spermin keyfiyyətini azaldır. İsrail alimləri yeni araşdırmalarında bunu sübut edib.

Tədqiqatçılar son zamanlar müşahidə olunan kişi fertilliyinin azalması ilə elektron cihazların təsiri arasında əlaqənin olub-olmamasını müəyyən edə bilməyiblər. Öncəki işlər göstərmişdi ki, ekrandan yayılan qısdalğalı şüalanma orqanizmde müxtəlif fizioloji proseslərə neqativ təsir göstərə bilər. Bu dəfə alimlər 116 kişinin sperm nümunələrini təhlil edib. İştirakçılar axşamlar telefondan istifadə müddətlərini bildiriblər. Məlum olub ki, hər gün qaranlıqda və axşam telefon və ya planşetdən istifadə edən kişilərdə spermin keyfiyyəti daha aşağı olub. Qaranlıqda işıq saçan ekrana baxan kişilərin toxumunda daha aşağı say və konsentrasiya olub, mövcud olan spermatozoidlər isə az hərəkətli olub. Bu isə cinsi zəiflik və sonsuzluq səbəbidir.

Alimlər kişilərə yatmadan əvvəl və gecələr telefona baxmamağı tövsiyə edir.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500